Влада — Радам!

Голос України

Газета Верховної Ради України ◆ № 231 ◆ П'ятниця, 29 листопада 1991 року ◆ Ціна 30 коп. (Передплатникам — 10 коп.).

I грудня робимо вибір

НЕЗАЛЕЖНОСТІ: ТАК

ПЕРЕЛОМНИЙ МОМЕНТ!

Постанову щодо заходів по стабілізації обстановки в Нагірному Карабаху прийняла в середу Держрада СРСР. Вона закликала вірменський та азербайджанський парламенти відмінити всі акти, які змінюють конституційний статус НКАО. Вирішено також створити смугу безпеки на кордоні між двома республіками. Президенти Муталібов і Тер-Петросян, які брали участь у нараді, погодились продовжити переговори й утримувати людей від стихійних сутичок. За словами Михайла Горбачова, прийняті на Держраді постанови можуть стати переломним моментом у вирішенні карабахського конфлікту.

ВИЗНАЮТЬ, АЛЕ НЕ ВІДРАЗУ

Результати всеукраїнського референдуму щодо незалежності України будуть визнані Сполученими Штатами, запевнив групу американців українського походження президент Буш. Голова Українського Конгресового Комітету Америки Лозинський, який брав участь у зустрічі в Білому домі, навів слова президента про те, що США рахуватимуться з волевиявленням народу України й вдадуться до конкретних кроків щодо визнання її незалежності. Однак, наголосив Буш, відбудеться це не відразу, а лише з часом.

ЦИВІЛІЗОВАНИМИ МЕТОДАМИ

Саме так діятиме Центральна служба розвідки СРСР. Про це повідомив на прес-конференції у Москві її голова Примаков. Він висловив сподівання, що таким же чином працюватимуть розвідувальні служби інших країн. Після припинення «холодної війни», наголосив Примаков, розвідка опинилась у абсолютно новій системі міжнародних відносин і повинна діяти за принципом розумної достатності.

МІНІСТРИ-ОДНОДУМЦІ

У Радянському Союзі можлива ще одна спроба повалити президента Горбачова, вважає міністр закордонних справ РРФСР Козирєв. В інтерв'ю телекомпанії Сі-ен-ен він сказав: «Я погоджуюся з Едуардом Шеварднадзе, що є всі підстави бути насторожі й зараз». На думку Козирєва, тільки успішні реформи в Росії та СРСР унеможливлять новий реакційний переворот.

ЯК повідомили у прес-центрі МЗС України, міністр закордонних справ Республіки Польща К. Скубішевський прийняв спеціального посланника уряду України Т. В. Старака. Після вручення рекомендаційного послання наш представник виклав офіційну позицію української сторони щодо добросусідських відносин та взаємовигідного співробітництва між Україною і Польщею.

Міністр привітав представника уряду суверенної України у Польщі, висловив задоволення з того, що точки зору польської та української сторін на двосторонні відносини дуже близькі, про що свідчить також тісна співпраця української та польської делегацій в ООН.

СПРОЩЕНИЙ пропуск через українсько-угорський кордон відновлено сьогодні на закарпатських КПП «Вилок» (цілодобово) і «Косини» (з 9 до 17 год.). Жителі 62 прикордонних населених пунктів можуть щомісяця відвідувати сусідню країну без зайвої бюрократії, за багаторазовими вкладишами до паспорта.

16

«ДИНАМО» — «БЕНФІКА» — 1:0

Можна зрозуміти радість на обличчі найкращого снайпера київського «Динамо» Олега Саленка. Ще б пак, він забив переможний гол у ворота португальської «Бенфіки». Український клуб вдало стартував у груповому турнірі розиграшу Кубка європейських чемпіонів.

ГОЛОС України

Засновник —
Верховна Рада
України

◆

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ:
252047
Київ, вул. Нестерова, 4

◆

ТЕЛЕФОНИ
РЕДАКЦІЇ ГАЗЕТИ:

Приймальня —
446-92-11

Відповідальний
секретар —
446-72-63

Завідуючий корсіткою
441-84-42, 224-72-54
(телефакс).

ВІДДІЛИ:

парламентський —
441-84-52,
441-85-64.

листів — 441-29-61,

економіки — 441-88-07,

аграрний — 441-86-18,

міжнародний —
446-91-20,

партій і рухів —
441-82-05,

охорони здоров'я —
441-88-06,

соціальних питань —
441-88-05,

екології — 441-88-59,

культури — 441-86-44,

спорту — 441-88-08,

інформаційний —
446-61-13,
441-86-20,

історії України —
441-88-62,

військових питань —
441-88-52,
реклами — 441-89-44,

бухгалтерія —
441-84-00.

◆

Рукописи
не рецензуються
і не повертаються.

◆

Індекс 60955

Тираж 158.700

Передплатна ціна на рік
19 крб. 80 коп.

◆

Газета виходить
5 разів на тиждень.
Сьогодні на 16 сторінках.

ПОСТАНОВА ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНСЬКОЇ РСР

Про проголошення незалежності України

Верховна Рада Української Радянської Соціалістичної Республіки **постановляє:**

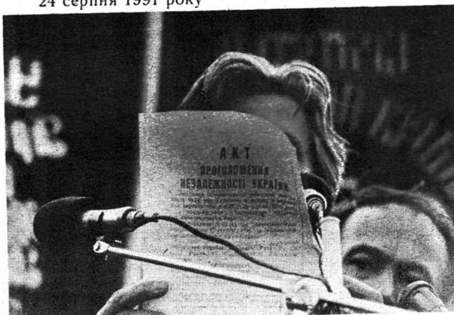
Проголосити 24 серпня 1991 року Україну незалежною демократичною державою.

З моменту проголошення незалежності чинними на території України є тільки її Конституція, закони, постанови уряду та інші акти законодавства республіки.

1 грудня 1991 року провести республіканський референдум на підтвердження Акта проголошення незалежності.

Голова Верховної Ради Української РСР **Л. КРАВЧУК**

м. Київ
24 серпня 1991 року

АКТ ПРОГОЛОШЕННЯ НЕЗАЛЕЖНОСТІ УКРАЇНИ

Виходячи із смертельної небезпеки, яка нависла була над Україною в зв'язку з державним переворотом в СРСР 19 серпня 1991 року,

— продовжуючи тисячолітню традицію державотворення в Україні,

— виходячи з права на самовизначення, передбаченого Статутом ООН та іншими міжнародно-правовими документами,

— здійснюючи Декларацію про державний суверенітет України, Верховна Рада Української Радянської Соціалістичної Республіки урочисто

ПРОГОЛОШУЄ

НЕЗАЛЕЖНІСТЬ УКРАЇНИ та створення самостійної української держави — **УКРАЇНИ.**

Територія України є неподільною і недоторканною.

Віднині на території України мають чинність виключно Конституція і закони України.

Цей акт набирає чинності з моменту його схвалення.

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ

24 серпня 1991 року

ДЕКЛАРАЦІЯ ПРАВ НАЦІОНАЛЬНОСТЕЙ УКРАЇНИ

Верховна Рада України, виходячи з Декларації про державний суверенітет України, з Акта проголошення незалежності України, керуючись Загальною Декларацією прав людини та ратифікованими Україною міжнародними пактами про права та свободи особистості;

прагнучи утвердження в незалежній, демократичній Україні священних принципів свободи, гуманізму, соціальної справедливості, рівноправності всіх етнічних груп народу України;

беручи до уваги, що на території України проживають громадяни понад 100 національностей, які разом з українцями складають п'ятдесятидвохмільйонний народ України, приймає цю Декларацію прав національностей України:

Стаття 1.

Українська держава гарантує всім народам, національним групам, громадянам, що проживають на її території, рівні політичні, економічні, соціальні та культурні права.

Представники народів та національних груп обираються на рівних правах до органів державної влади всіх рівнів, займають будь-які посади в органах управління, на підприємствах, в установах та організаціях.

Дискримінація за національною ознакою забороняється й карається за законом.

Стаття 2.

Українська держава гарантує всім національностям права на збереження їх традиційного розселення і забезпечує існування національно-адміністративних одиниць, бере на себе обов'язок створювати належні умови для розвитку всіх національних мов і культур.

Стаття 3.

Українська держава гарантує всім народам і національним групам право вільного користування рідними мовами в усіх сферах суспільного життя, включаючи освіту, виробництво, одержання і розповсюдження інформації.

Верховна Рада України тлумачить статтю 3 Закону «Про мови в Українській РСР» таким чином, що в межах адміністративно-територіальних одиниць, де компактно проживає певна національність, може функціонувати й мова нарівні з державною мовою.

Українська держава забезпечує право своїм громадянам вільного користування російською мовою. В регіонах, де проживає компактно кілька національних груп, нарівні з державною українською мовою може функціонувати мова, прийнятна для всього населення даної місцевості.

Стаття 4.

Усім громадянам України кожної національності гарантується право сповідувати свою релігію, використовувати свою національну символіку, відзначати свої національні свята, брати участь у традиційних обрядах своїх народів.

Стаття 5.

Пам'ятки історії та культури народів та національних груп на території України охороняються законом.

Стаття 6.

Українська держава гарантує всім національностям право створювати свої культурні центри, товариства, земляцтва, об'єднання. Ці організації можуть здійснювати діяльність, спрямовану на розвиток національної культури, проводити в установленому законом порядку масові заходи, сприяти створенню національних газет, журналів, видавництв, музеїв, художніх колективів, театрів, кіностудій.

Стаття 7.

Національні культурні центри і товариства, представники національних меншин мають право на вільні контакти із своєю історичною батьківщиною.

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ.

1 листопада 1991 року.

ВИРІШУВАТИ ТРЕБА САМОСТІЙНО

Кандидат у Президенти України Леонід Кравчук побував на Харківському науково-виробничому об'єднанні «Турбоатом».

— Україні потрібна програма енергетичного розвитку, переобладнання електростанцій,— сказав Л. Кравчук.— Ваше підприємство та інші повинні мати економічну свободу, торгувати з усім світом і самостійно на виручені кошти організовувати свою діяльність, свій добробут.

Протягом години Леонід Макарович відповідав на численні запитання робітників, зокрема про минулий союзний референдум і український референдум 1 грудня.

— Референдум Союзу ніхто не відміняв, — сказав Леонід Макарович, — ми лише проводимо свій, загальнонаціональний, і я голосуватиму за незалежну Україну, а ваше право залишається за вами.

Потім там же, на «Турбоатомі», була зустріч з директорами харківських підприємств. Директори заводів ставили питання перед Головою Верховної Ради України прямо: що нам робити, що говорити людям? Унаслідок непоставок, і в першу чергу з Росії, зупиняються цехи, заводи. На наступний рік на більшості підприємств договори про постачання не укладені або укладені лише частково. Півмільйона людей з нового року можуть залишитися без діла, без зарплати, без засобів до існування...

— Договір про співробітництво і економічний, в тому числі, нами підписаний як з Росією, так і з іншими республіками. Але тепер з боку Росії розпочалась якась незрозуміла гра, і я заявляю про це відверто. Давайте разом з вами, директорським корпусом Харкова, звернемося до уряду Росії, Союзу і запитаємо — до якого часу нас будуть водити за ніс? **(Звернення друкується в номері).**

У другій половині дня Леонід Кравчук зустрівся із студентами та викладачами Харківського університету, виступив по Харківському телебаченню, відповів на численні запитання харків'ян.

Василь ТУГЛУК,
Микола КОСИЙ,
спеціальні кореспонденти «Голосу України».

ЗВЕРНЕННЯ
Верховної Ради України до народу

Шановні співвітчизники!

1 грудня ми маємо зробити свій вибір — висловитися щодо Акта проголошення незалежності України. Це вибір для себе, для своїх дітей та онуків, для поколінь прийдешніх. Ми не маємо права помилитися. Хай кожен з нас у хвилину визначення залишиться сам на сам зі своєю совістю і своїм розумом, щоб ніхто і ніщо, окрім відповідальності перед народом і майбутнім, не могло вплинути на волю кожного, бо в наших руках — доля молодої незалежної держави, доля Батьківщини, рідної землі.

Акт проголошення незалежності України — це не витвір політиків, депутатів чи партій. Незалежність — мрія наших батьків і прадідів, рівність з іншими народами, величезна праця й безмежна відповідальність, почуття гордості за свій народ і його державність, любов до отчого дому і вірна дорога в майбутнє. Це об'єктивна потреба.

Але незалежність — це не самодостатня мета, не політичний маневр, а засіб досягнення такого економічного, політичного, екологічного і культурного стану країни, користуючись яким більшість народів планети досягла поваги і добробуту, прогресу і демократії.

Акт незалежності — це продовження і реальна дія Декларації про державний суверенітет України, логічний підсумок усього суспільного розвитку останніх років, розуміння необхідності невідкладності кардинальних змін у нашому житті.

Ми маємо величезний економічний і ресурсний потенціал, підтримку в світі, наш народ працьовитий і мудрий, а тому ми переконані в правильності обраного шляху. Ми віримо, що тільки незалежна Україна може забезпечити своєму народові, до якого належать не лише українці, а й росіяни, болгари, угорці, євреї, білоруси, молдовани, кримські татари, поляки, вірмени, румуни, гагаузи, греки, всі національні групи нашої землі, високий добробут і вільне життя.

Незалежність України — невід'ємне право народу, передбачене Статутом ООН, самостійно приймати політичні і міжнародні рішення, обирати собі друзів і партнерів у світі.

Незалежність України — єдина можливість зупинити зубожіння нашого народу і створити гідні наших людей такі ж умови життя, праці і відпочинку, якими відзначаються передові країни світу.

Незалежність України — не відчуження і самоізоляція від світу, а лише потреба жити власним розумом, власною працею, відповідаючи за кожен свій крок і відчуваючи реальні результати своїх трудових і творчих зусиль.

Незалежність України — це право і обов'язок збудувати правову демократичну цивілізовану державу, де основними цінностями будуть реальність прав і суверенітет особистості, гарантованість прорідності і гідності кожного громадянина, представника будь-якої національності, всебічна повага до кожної етнічної меншини, що живе на українській землі.

Іншого шляху, крім незалежності, для України немає.

Такою є позиція Верховної Ради. І тому, довіряючи мудрості і політичній зрілості народу України, ми свідомо йдемо на Всеукраїнський референдум. Ми закликаємо Вас підтримати Акт проголошення незалежності України.

Співвітчизники! Будьмо єдині в прагненнях наших, в розбудові незалежної державності України! Наша земля пережила багато кривд і страждань, неволі, лихо засівало її — тож 1 грудня сама історія дає нам шанс, можливо, останній, стати справжніми громадянами, творцями своєї держави, будівниками «власної хати», де панують «своя правда, і сила, і воля».

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ.

На території України змогли б розміститися Данія, Нідерланди, Бельгія, Люксембург, Ірландія, Швейцарія, Австрія, Угорщина, Португалія, Албанія, Болгарія і Греція разом узяті. Територія України на 10 відсотків більша за територію Франції, яка є найбільшою в Європі.

Свої потреби в залізній, марганцевій і титановій руді, сірці, будівельному камені, бромі, графіті, цементі, вугіллі, глині, гіпсі Україна задовольняє сповна.

Займаючи 0,45 відсотка території світу, наша республіка дає п'ять відсотків світового видобутку мінеральної сировини. У перерахунку на одну людину за рік Україна виробляє залізної руди в 10 разів більше, ніж США, і в 100 разів більше, ніж ФРН.

«СКАЖЕ ТІЛЬКИ НАРОД...»

Зустріч Голови Верховної Ради України Л. М. Кравчука з зарубіжними журналістами

26 листопада Голова Верховної Ради України Л. М. Кравчук зустрівся з великою групою зарубіжних журналістів, які прибули в Україну в зв'язку з проведенням всеукраїнського референдуму, а також акредитованих у Києві. У зустрічі взяли участь знімальні групи телерадіокомпаній Сі-Ен-Ен (США), Бі-Бі-Сі (Великобританія), телекомпанії Ай-Ті-Ен (Великобританія), італійського, французького, швейцарського телебачення, кореспонденти інформаційного агентства Рейтер, іспанського, угорського агентств, газет «Нью-Йорк Таймс», «Лос-Анджелес Таймс», «Дейлі ньюс» (США), «Дейлі телеграф», «Таймс», «Індепендент» (Великобританія), «Торонто стар» (Канада), журналів «Нувель Европ» (Франція), «Тайм» (США) та ряду інших видань. Кореспонденти задавали багато запитань щодо всеукраїнського референдуму, його значення, суспільно-політичної обстановки в Україні, її реальних кроків на шляху до незалежності.

Подаємо скорочений звіт про цю зустріч.

Кореспондент французької телекомпанії «Антен-2». Пане Кравчук, яка ваша концепція незалежності України? Чи є якісь відмінності від позицій, які займають Прибалтійські республіки і Грузія?

Відповідь. Я не бачу істотної різниці між незалежністю Прибалтійських республік, Грузії і України. Незалежність розумію так: або вона є, або її нема. Я вважаю, що незалежність України має бути повнокровною — з усіма ознаками держави, політичними, економічними, дипломатичними та іншими.

Кореспондент журналу «Джерусалем ріпорт» (Ізраїль). Чи будуть змінюватись відносини України з Ізраїлем?

Відповідь. Коли ми відзначали річницю державного суверенітету України, я в своїй доповіді виклав нашу позицію з цього питання. Серед пріоритетних держав, з якими Україна хотіла б мати прямі дипломатичні, економічні та інші відносини, було названо і державу Ізраїль. Після того наша точка зору не змінилась і не зміниться.

Кореспондент радіо «Свобода». Леоніде Макаровичу, ті, хто зараз критикує позицію України, висловлюють подив, чому ви не з'являєтесь за столом переговорів у Москві?

Відповідь. Справа в тому, що ми свою позицію вже неодноразово доводили. І раніше, під час роботи над проектом Договору про Союз суверенних держав, який було внесено ще до 19 серпня. У тому ж документі, який зараз обговорюється, я не бачу істотних змін порівняно з попереднім. І переконаний, що позиція одного учасника не змінить ситуації.

Я б пропонував створювати щось подібне на Європейське співтовариство. Але це зовсім інший принцип і він, як я розумію, там розглядатись не буде. У зв'язку з цим не вважаю за потрібне брати участь у переговорному процесі.

Кореспондент агентства Рейтер. Яке ваше ставлення до прогнозів Горбачова відносно референдуму на Україні?

Відповідь. Бачите, кожен обирає той підхід, який найбільш відповідає його концептуальній теоретичній і політичній позиції. Цифри, які одержують у ході соціологічних досліджень, ніколи не дають точного уявлення про реальне становище. Ніколи! Звичайно, можна обрати певний регіон і провести там відповідним чином дослідження, результати яких істотно відрізнятимуться від загальноукраїнських цифр.

За тими ж даними, які я маю, більшість народу України, причому не тільки українців, а людей всіх національностей — росіян, євреїв, поляків, угорців, кримських татар — братиме участь у референдумі і проголосують за незалежність України.

Кореспондент газети «Де фолкскрант» (Нідерланди). Якщо в якійсь області більшість населення проголосує проти незалежності України, яким буде рішення?

Відповідь. Ми будемо розглядати середній показник по Україні. Цей референдум проводиться не по областях, районах, він — всеукраїнський. І не матиме істотно значення те, в якому регіоні голосувало більше, в якому менше людей. Буде виведено середню цифру, середній результат.

Запитання. Україна підписала економічний договір. Чи це означає, що вона братиме участь в економічному союзі під керівництвом Горбачова?

Відповідь. Хочу уточнити, що Договір про економічне співробітництво нами тільки парафовано. Його ще розгляне Верховна Рада України. Тобто, юридична відповідальність за виконання Договору наступить тільки тоді, якщо він буде ратифікований нашою Верховною Радою.

Але скажу відверто, на основі цього Договору, як і інших, неможливо було б про щось домовитися з республіками колишнього Союзу. Мені здається, що спроби створити такі договірні відносини — це сьогодні ілюзія, бо кожна республіка керується перш за все своїми національно-державними інтересами, інтересами свого народу.

Наведу один приклад. Цей Договір підписала і Росія, а через деякий час Єльцин, всупереч положенням Договору, без погоджень з іншими республіками вирішив проводити лібералізацію цін. Таким чином інші республіки було поставлено в дуже тяжке становище. Треба було, як кажуть, у пожежному порядку шукати свої варіанти.

Запитання. Останнім часом вам довелось побувати в багатьох областях, зустрічатися з людьми. Хотілося б почути, яка зараз політична обстановка в Україні.

Відповідь. Обстановка в цілому складна. На неї впливає цілий ряд факторів. Перший з них — економічний. Особливо тяжке становище у Донбасі, Кривбасі, де багатотисячні трудові колективи і своя специфіка галузей, які надто залишають від інших регіонів, насамперед Росії.

Звичайно, ситуація ускладнюється спробами внести у нашу суспільну свідомість страх. Страх, що Україна, набувши незалежності, відокремиться від інших і житиме як сепаратистська держава, а її громадяни будуть відрізані від світу. Навіть до цього доходять.

Розмови, які зараз ведуться на рівні державних діячів, у тому числі й Президента країни теж роблять несприятливий вплив на деякі верстви населення.

Але я переконаний, що у народу України достатньо високої духовності і бажання мати власну державу, бути господарем на своїй землі. І він під час референдуму проголосує за незалежність України.

Я не можу сьогодні сказати, звичайно, хто саме, який кандидат переможе на виборах. Це скаже тільки народ. Але мені абсолютно ясно, що хто б не переміг, великої переваги він не матиме. Якщо він одержить близько 60 відсотків, я умовно кажу, то, значить, 40 відсотків будуть проти нього.

Що в нинішній ситуації потрібно для України? Щоб ці 40 відсотків населення і ті сили, які за ним стоять, бачили перед собою найвищу мету — розбудову України як незалежної держави. Щоб вони підтримали того Президента, якого буде обрано, в його нелегкій роботі по утвердженню реальної незалежності нашої держави.

Виступаючи з доповіддю на урочистому засіданні, присвяченому 125-річчю з дня народження Грушевського, я говорив, що Грушевський дуже чітко визначив: нас били тоді, коли ми були роз'єднані, ми завжди зазнавали поразки, коли не могли об'єднатися.

Прес-центр Секретаріату Верховної Ради України

Україна — «цукрова» держава. У 1989 році виробництво цукрових буряків на одного жителя становило 1005 кілограмів. Для порівняння: в Угорщині — 450, у Чехо-Словаччині — 330, Італії — 250, Англії — 140, Болгарії — 100, США — 90, Японії — 30, Китаї — 8.

Україна попереду і у виробництві цукру — 100 кілограмів на рік на одного жителя. Для порівняння: Франція виробляє 65, Німеччина й Угорщина — 50, Румунія та Італія — 30, США — 25, Англія — 20, Японія — 7, Китай — 5.

Коротко

І НЕЗАЛЕЖНІСТЬ, І АВТОНОМІЯ

З ініціативи Асоціації нерадикальних демократів, Демократичної ліги національностей та Молодіжного демократичного союзу області в Ужгороді відбувся форум громадськості «За незалежну Україну та автономний статус Закарпаття в її складі». Його учасники прийняли заяву, в якій закликали жителів краю віддати свої голоси за незалежну Україну та самоврядне Закарпаття.

Микола БЕРЕГІВСЬКИЙ.
Ужгород.

РАДА РАДІ НЕ УКАЗ!

Після тривалих дебатів на останній сесії депутати Харківської облради, нарешті, знайшли хазяїв приміщення колишнього суспільно-політичного і культурного центру обкому КПУ. Ними стали обласна філармонія, музичне училище, обласна бібліотека. Однак депутати міської Ради заявили, що залишають за собою право на корективи в рішенні колег.

Микола КОСИЙ.
Харків.

«ПІДКОПАЛИ» ШАХТИ ХРАМ

Свято-Покровська церква, що стоїть на околиці Донецька, дала тріщину. Як з'ясувалось, причиною аварійного стану були не природна стихія і не похилий вік культової споруди, а підземні виробітки двох сусідніх шахт — імені Абакумова і імені Челюскінців.

В результаті юридичного з'ясування стосунків між місцевим управлінням православної церкви і гірниками виробничого об'єднання «Донецьквугілля» змушене було викласти чималу суму грошей на ремонт церкви. Обидві шахти, а також деякі служби об'єднання зобов'язались взяти безпосередню участь у відновленні храму.

Юрій ДОЦЕНКО.
Донецьк.

СМЕРТЕЛЬНИЙ ІМПОРТ

Закарпатці часто навідуються до своїх родичів у сусідню Угорщину. І, як правило, повертаються звідти не з порожніми руками.

Один з жителів села Гать, що на Берегівщині, привіз з Угорщини югославського бренді з прозаїчною назвою «Ювілейний». А тут і нагода випала його скуштувати.

Невдовзі обох було доставлено в реанімаційне відділення райлікарні. Врятувати життя одного з них не вдалося. Медики припускають, що причиною отруєння міг стати метиловий спирт.

Микола СТЕПАНОВИЧ.
Закарпатська область.

«ЕЙФОРІЇ НЕ ТРЕБА! БЕРІМО В ЛЕЩАТА!»

Що хвилює

Не маючи сумнівів щодо правильного вибору українського народу на референдумі, представники деяких громадських організацій, однак, закликають не впадати в ейфорію з цього приводу, а 3 грудня «взяти в лещата» Верховну Раду. Звичайно ж, з гаслами про позбавлення повноважень голови Кабінету міністрів, з вимогами саморозпуску Верховної Ради, призначення нових виборів і «Ні!» парафованій економічній угоді.

Про це повідомив на спільній прес-конференції, організованій Всеукраїнською національною асамблеєю, Всеукраїнським об'єднанням солідарності трудящих (ВОСТ) та Київською філією Української народної самооборони за участю представника МВС Києва, голова Консультативної ради асамблеї Анатолій Лупоніс.

Питання на конференції стояло так (кажу, перефразовуючи Леніна): всяка революція нічого не варта, якщо вона не може захистити свій внутрішній ринок.

На думку організаторів конференції, Кабінет міністрів досі «палець об палець не вдарив», щоб налагодити повноцінну діяльність інспекцій по захисту ринку. Їхні функції фактично звалено на плечі і без того перевантаженого роботою МВС. Так, у Києві заслоном проти вивезення товарів народного вжитку має займатися один з відділів УВС. Як повідомив його начальник підполковник міліції Валерій Гуменюк, вони роблять усе можливе. Так, 13 листопада було перевірено поїзд Київ — Баку і вилучено два телевізори, дев'ять сервізів, 400 кілограмів цукру і цукерок та інше, а наступного дня — 420 кілограмів масла, 62 рулони шпалер, 4200 пачок цигарок, на 26 тисяч карбованців чоловічого одягу тощо. Всього ж за останній час вилучено товарів народного вжитку, що вивозились за межі Києва, на мільйони карбованців. Звичайно ж, виявляється не все. Міліція задихається від нестачі відповідних приміщень, пасивність виявляють товарознавці, санітарні служби і виконавча влада міста в цілому. На допомогу працівникам МВС прийшла Українська народна самооборона, до речі, офіційно поки що не зареєстрована. «Самооборонці» заявляють, що при такому ході подій вони будуть змушені взяти цю справу на себе, створивши відповідні підрозділи.

Причину бездіяльності уряду в цьому напрямі представники громадських рухів вбачають в очікуванні ним ратифікації парафованої економічної угоди.

Якщо це станеться, те ж ВОСТ змушене буде закликати до всеукраїнського політичного страйку і навіть блокувати шляхи, засоби комунікацій. Адже статті 12 і 28 згадуваної угоди передбачають безмитне провезення товарів (в який бік — відомо й сьогодні) та вільну міграцію робочої сили.

Анатолій БЕНЬ.

ХТО КОМУ ХТО

Генеалогічне бюро

Свідомо крокуючи до референдуму, я раптом відчув потребу глибше дізнатися: хто кому хто? Приміром, доведено, що будь-який француз — родич кожному двадцятому іншому французові. А у нас? Із цим запитанням я мав необережність звернутися до Олекси Зотикова, молодого київського історика. Він зробив кар'єру від рядового архівного «папконосця Потьомкіна» до заступника директора музею, затим створив приватне Генеалогічне бюро, омріяне не лише простодушним Мартином Борулею. А нині Зотиков — просто історик, палеограф, кінодраматург (50 кіносюжетів з української історії — га?!), а також — фахівець однієї темної справи, пов'язаної з середньовічною технологією пергаментів.

Отже, відчинилися двері, й Олекса Зотиков закотив до редакції хуру інформації. Бачачи мою обивательську спантеличеність, Зотиков мовив: «А ти гадав, шукати предків не Україні — легко? Зваж на останні 400 літ нашої історії і на те, що комп'ютеризація наших архівів — не краща, ніж у Туреччині. Ось чому моє Генеалогічне бюро не прожило й трьох років». Однак візит Зотикова марним не був, навпаки, я назвав би його духопідйомним.

Отже, хто кому хто і наскільки? На рівні XVIII століття у кожного з нас — 8 тисяч предків, причому прямі родинні зв'язки можна прослідкувати по 20 прізвищах, тобто, не гірше, ніж у французів. Гірше те, що генеалогія (документована) тісно пов'язана з успадкуванням власності. Позбавившись права на землю, ми заодно позбавились і генеалогічної пам'яті, яка у багатьох з нас сягала аж до другої половини XVII століття, коли козаки осідали на землі. О от ще цікаво: між 1649 і 1782 роками був період, відомий тогочасним писарям як «шукання малоросіянства». Тобто, скажімо, курський кріпак міг стати вільним і виїхати на Україну, якщо йому вдавалось довести своє «малоросійське» походження. Так тривало, аж поки Катерина II не урівняла в правах «великоросіян» з «малоросіянами» і генеалогія перестала щось означати. Отже, ми — не вигадані сучасними політиками, ми — були!

Зотиков не радить піддаватися «гіпнозові предків», бо це несе в собі загрозу мимовільного повторення не тільки предківських доблестей, а й гріхів. Але як тут не піддатися, як не заворожитися, якщо, приміром, предки самого Зотикова були на Мозирщині близькими сусідами предків Семена Гаркуші, останнього гайдамаки-лицаря, котрий свого часу на хуторі під Конотопом висік різками таку собі зловредну Парпуриху, що доводилася матір'ю петербурзькому Парпурі, відомому як перший видавець «Енеїди» Котляревського. От вам компанія, з якою не страшно йти на будь-який референдум. Але у будь-кого з нас компанія не гірша. Все-таки, кожен двадцятий — родич.

Віталій ЖЕЖЕРА.

* * *

На фото Миколи КОЗЛОВСЬКОГО: Олекса Зотиков відчиняє двері відділу інформації «ГУ».

Пред'явіть свою шляхетність

НЕ ДІАСПОРА!

Народ втрачає шляхетність, коли втрачає мову. Пропустив, хто з виступаючих кинув цю тезу між учасників обласного форуму інтелігенції, але на присутніх вона справила неоднозначний ефект. Когось образила, бо в залі важко було знайти істинних носіїв отієї шляхетності, іншим не сподобалося саме акцентування національної проблеми, решта (більшість) — аплодувала. І хоч намагалися з гальорки представники «Демократичного Донбасу» заплескати виступи голови обласного товариства «Просвіта» Богдана Пастуха та краснодонської поетеси Антоніни Листопад, які порівняли українців Сходу з «українською діаспорою Луганщини», форум, проте, пройшов у межах взаємотерпимості. Так чи інакше, голосування по зверненню до жителів області об'єднало усіх — форум закликав сказати «так» українській державності.

Сергій СКИБА.
Луганськ.

Навколомистецькі новини

ПОВОРОТ РІЧОК НА ЗАХІД

Договір про спонсорську діяльність підписано днями в Кіровограді між заслуженим народним самодіяльним ансамблем танцю України «Ятрань» і німецькою фірмою ІКО. У ньому обумовлено поліпшення матеріально-технічної бази широко відомого колективу, виготовлення поліграфічної продукції, рекламних гастролей в Європі та США.

Хто його зна, як тепер іменувати колектив? Берлінським ансамблем українського танцю — за місцем перебування нової фірми власника? Чи все-таки — кіровоградським — за місцем знаходження славнозвісної річки, що дала назву ансамблю?

Жарти жартами, та ні в колишнього власника «Ятрані», заводу «Гідросила», ні в міськвиконкомі коштів для подальшого утримання самодіяльних митців не знайшлось. Вони і так не часто радували земляків концертами, все більше їздили «по закордонах». А тепер, схоже, і взагалі не почуємо української пісні за німецькі гроші. Бо хто платить, то не тільки музику замовляє, а й підказує де її грати. Згідно з договором — у Європі та Америці.

Микола ВОЛОК.
Кіровоград.

Анонс

А ПОВЕРНИСЬ-НО, СИНКУ!

4, 5 та 6 грудня на сцені київського театру імені Франка буде показано драму Лесі Українки «Оргія». Нічого особливого?

А тепер — увага!

Виставу гратимуть українською мовою відомі московські актори В. Лановий, О. Парра, А. Кузнецов, В. Плотникова, В. Очеретяний та інші, хто не забув, що корені його — на Україні. Поставив «Оргію» О. Парра, сценографія В. Козьменка-Делінде, музика О. Костіна. Ця акція «наших» москвичів мислиться як «Собор української культури» й проводиться під егідою Української Духовної Республіки. Доклали коштів також Спілка театральних діячів Росії та СП «Інвеста».

Зустріч обіцяє бути хвилюючою. Як казав Тарас Бульба, зустрічаючи своїх хлопців: «А поворотись-ка, сынку!..».

Марина НІКОЛАЄНКО.
Київ.

Золото

І. 2

З

Для тих ... цю людин... ти з її бі... сильович ... нин, безпа... технічних ... сотні авто... заявок, ві... альні. Його ... му за анти... фізики, « ... ну статтю ... личі ма... експер... тарна т... невірною, ... ізостерів, ... менделєєв... випадок. ... вуючись ... на фізику, ... ний реакт... лодильни... тину. Роз... ра, здійс... навпомац... нитіші ф... лодну те... Справді, ... укові. Як... ука...

Коли ... боти ... проп... розроблен... ні системи... чання. П... в табор... місії Я... активаці... ни, за як... щення те... всього-на...

План ... го. Пішли... неною ру... ООН огол... на кращу... наслідків... для поже... нок

У тіс... лений кн... ми, кі... леко... місце і ч... ченка, і ... кому сл... назви як... сичною» ... вітою н... Розмова ... Могилян... кількі ... дент.

— Ур... демія і ... яка між...

— Я ... рік в Ук... ним нар... тоді, ко... республ... ня свобо... все під...

П

До ... вали з ... відомив... сіюдую... би у Ва... єва, де ... сотків ... три рос... мовляв, ...

Ми з... тутінськ...

НЕ ТРЕБА! ЛЕЩАТА!»

вет мініст- об палець налагоди- діяльність систу рин- фактично без того роботою ей, засло- товарів має зай- ділів УВС. начальміліції Вавони роб- Так, перевів- Баку і візори, де- кілогра- рок та ін- — 420 62 рулони чок цига- карбо- одягу за ос- чено то- вжитку, за межі пони кар- ж, ви-

являється не все. Міліція задихається від нестачі відповідних приміщень, пасивність виявляють товарознавці, санітарні служби і виконавча влада міста в цілому. На допомогу працівникам МВС прийшла Українська народна самооборона, до речі, офіційно поки що не зареєстрована. «Самооборонці» заявляють, що при такому ході подій вони будуть змушені взяти цю справу на себе, створивши відповідні підрозділи.

Причину бездіяльності уряду в цьому напрямі представники громадських рухів вбачають в очікуванні ним ратифікації парафованої економічної угоди.

Якщо це станеться, те ж ВОСТ змушене буде закликати до всеукраїнського політичного страйку і навіть блокувати шляхи, засоби комунікацій. Адже статті 12 і 28 згадуваної угоди передбачають безмитне провезення товарів (в який бік — відомо й сьогодні) та вільну міграцію робочої сили.

Анатолій БЕНЬ.

МУ ХТО

Зотиков не радить піддаватися «гіпнозові предків», бо це несе в собі загрозу мимовільного повторення не тільки предківських доблестей, а й гріхів. Але як тут не піддатися, як не заворожитися, якщо, приміром, предками самого Зотикова були на Мозирщині близькими сусідами предків Семена Гаркуші, останнього гайдамаки-лицаря, котрий свого часу на хуторі під Конотопом висік різками таку собі зловредну Парпуриху, що доводилася матір'ю петербурзькому Парпурі, відомому як перший видавець «Енеїди» Котляревського. От вам компанія, з якою не страшно йти на будь-який референдум. Але у будь-кого з нас компанія не гірша. Все-таки, кожен двадцятий — родич.

Віталій ЖЕЖЕРА.

* * *

На фото Миколи КОЗЛОВСЬКОГО: Олекса Зотиков відчиняє двері відділу інформації «ГУ».

Навколомистецькі новини

ПОВОРОТ РІЧОК НА ЗАХІД

Договір про спонсорську діяльність підписано днями в Кіровограді між заслуженим народним самодіяльним ансамблем танцю України «Ятрань» і німецькою фірмою ІКО. У ньому обумовлено поліпшення матеріально-технічної бази широко відомого колективу, виготовлення поліграфічної продукції, рекламних гастролей в Європі та США.

Хто його зна, як тепер іменувати колектив? Берлінським ансамблем українського танцю — за місцем перебування нової фірми власника? Чи все-таки — кіровоградським — за місцем знаходження славнозвісної річки, що дала назву ансамблю?

Жарти жартами, та ні в колишнього власника «Ятрані», заводу «Гідросила», ні в міськвиконкомі коштів для подальшого утримання самодіяльних митців не знайшлось. Вони і так не часто радували земляків концертами, все більше їздили «по закордонах». А тепер, схоже, і взагалі не почуємо української пісні за німецькі гроші. Бо хто платить, то не тільки музику замовляє, а й підказує де її грати. Згідно з договором — у Європі та Америці.

Микола ВОЛОК.
Кіровоград.

Анонс

А ПОВЕРНИСЬНО, СИНКУ!

4, 5 та 6 грудня на сцені київського театру імені Франка буде показано драму Лесі Українки «Оргія». Нічого особливого?

А тепер — увага!

Виставу гратимуть українською мовою відомі московські актори В. Лановий, О. Парра, А. Кузнецов, В. Плотникова, В. Очеретяний та інші, хто не забув, що корені його — на Україні. Поставив «Оргію» О. Парра, сценографія В. Козьменка-Делінде, музика О. Костіна. Ця акція «наших» москвичів мислиться як «Собор української культури» й проводиться під егідою Української Духовної Республіки. Доклали коштів також Спілка театральних діячів Росії та СП «Інвеста».

Зустріч обіцяє бути хвилюючою. Як казав Тарас Бульба, зустрічаючи своїх хлопців: «А поворотись-ка, сынку!..».

Марина НІКОЛАЄНКО.
Київ.

Золото України

І. 20 трильйонів за голову

Для тих, хто не знає про цю людину, нагадаємо факти з її біографії. Борис Васильович Болотов — росіянин, безпартійний, кандидат технічних наук. Має півтори сотні авторських свідоцтв, 20 заявок, відхилених, як нереальні. Його піддали остракізму за антинауковий підхід до фізики, «пришили» політичну статтю за ігнорування величі марксизму. Він довів експериментально, ш[illegible] елементарна теорія атома в[illegible] є невірною, розробив таблицю ізостерів, в якій елементи менделеєвської — частковий випадок. У «зоні», перевиховуючись від хибних поглядів на фізику, сконструював ядерний реактор розміром з холодильник і синтезував платину. Розклав атоми фосфора, здійснивши те, до чого навпомацки йдуть найзнаменитіші фізики світу, — холодну термоядерну реакцію. Справді, його теорії — не наукові. Якщо марксизм — наука...

Коли його виганяли з роботи [illegible] Києві, дивні [illegible] пропо[illegible] великі [illegible] за розроблені ним робототехнічні системи, здатні до самонавчання. Після перевиховання в таборі [illegible] запропон[illegible] комісії Я[illegible]ського п[illegible] дезактивації Чорнобильської зони, за яким для повного очищення території знадобиться всього-на-всього кілька років.

План сподобався. І... нічого. Пішли на Захід з простягненою рукою. Поширили в ООН оголошення про конкурс на кращу програму ліквідації наслідків аварії і відкрили для пожертв валютний рахунок.

У тісній квартирі, заставленій книжками і словниками, кі[illegible] яких с[illegible] далеко [illegible]отню, з[illegible]ося місце і чотирьохтомнику Грінченка, і грубезному китайському словнику, і книжкам, назви яких мені з моєю «класичною» університетською освітою нічого не говорили. Розмова почалася з Києво-Могилянської академії, оскільки Болотов... її президент.

— Урочисто відкрита академія 1 та, яку ви очолюєте. яка між ними різниця?

— Я росіянин і прожив 41 рік в Україні, зрозумів: вільним народ може стати лише тоді, коли стануть вільними республіки. А для досягнення свободи потрібно перш за все піднести духовність народу. Я писав велику працю «Безсмертие — это реально», в якій розглядав усі аспекти діяльності українського народу: науковий, медичний, оздоровчий, соціальні питання, політику. І зрозумів, що справжнє відродження України дасть тільки та академія, яку сформував свого часу Петро Могила. Він казав, що наукою, як і всією діяльністю людей на землі, повинна керувати вища форма духовності, моралі, знань. Ідеї митрополита спочатку були підтримані, але потім зустріли сильний опір з боку Петра І, російських царів. Мазепа ще намагався втілювати його ідеї, але опір центру поступово звів функції академії лише до освітніх.

Сьогодні академія в Україні, звичайно, є. Але вона московська — в тому розумінні, що є лише філією АН СРСР. А це не наука, лише додаток до неї. Десь робиться відкриття, а у нас в інститутах воно втілюється. Тобто, незважаючи на те що у нас багато науковців, науки немає.

Коли я був на заснуванні Російської народної академії, я поставив запитання: що таке академія? Довелося самому давати на нього відповідь. Академія — це організація, яка займається пізнанням істини. Зі мною погодилися. Тоді я поставив друге запитання: що таке істина? Ніхто з тих, хто займається її пізнанням, не дав визначення.

— І що ж таке істина?

— За моїм розумінням, визначення істини було сформульовано вже давніми мислителями. Філософи епохи герметизму (9 тисяч років до нової ери, Єгипет) взяли її у магів, тобто це визначення з'явилося ще в дофілософську епоху, до виникнення сокровенної філософії єгиптян. Маги під істиною розуміли самого Бога. Оскільки людина буде намагатися пізнати його,— а Богу цього не хотілося, — то він створив елемент істини у вигляді матеріальної часточки, тобто, у вигляді кульки. З безконечними параметрами і безконечно твердою — її не можна ні розбити, ні поділити. Демокріт якось висловився про цей істинний елемент як про атом ефіру. Тобто атом є неподільною часткою...

Костянтин ПАРИШКУРА.

Закінчення у наступному номері.

Зворотний зв'язок

ПРОМОВЧИМО

До редакції зателефонували з Криму. Наш читач повідомив: певні кола розповсюджують там інформацію, ніби у Ватутінському районі Києва, де нібито мешкає 50 відсотків росіян, буде (?) тільки три російські школи. Те саме, мовляв, буде й з вами!

Ми зателефонували до Ватутінського райвно й отримали ось такі дані: 18 — суто російських шкіл, 7 — російсько-українських, 15 — українських. Про кримсько-татарські школи нічого не казали. Мабуть, їх у Ватутінському районі Києва ще нема. Можливо, будуть. Отож, промовчимо й не будемо нікого лякати.

Власна інформація «ГУ».

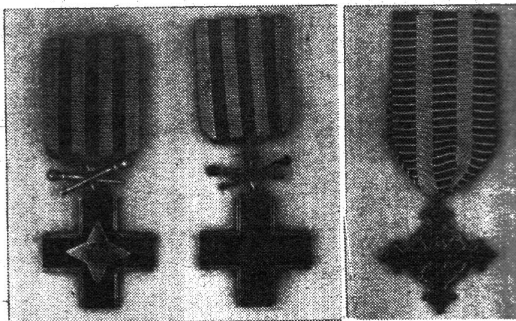
А!

ма, акценту- пробле- ність») — ап- намагалися ставники «Де- нбасу» зат- голови об- та «Просві- тута та крас- теси Антоні-

ни Листопад, які порівнювали українців Сходу з «українською діаспорою Луганщини», форум, проте, пройшов у межах взаємотерпимості. Так чи інакше, голосування по зверненню до жителів області об'єднало усіх— від прихильників до «проти»... ог заклика сказати «так» український державності.

Сергій СКИБА.
Луганськ.

Пам'ять

Ці дві репродукції взято з книги Я. Семо[...] військові відзнаки», виданої нинішнього року [...] риством імені Шевченка в Канаді. У тій книзі [...] ків різних орденів, у тім числі — ювілейних, [...] хрести — перші. Орден лицарів залізного хрес[...] ської Республіки затверджено ще 1920 року, [...] українських січових стрільців — року 1918-го.

2. Погляд з

ХОРОШІ СПРАВИ

Італійці підприємливі, але водночас і обережні. Розсудливі, як і належить хорошим господарям, коли йдеться про створення таких модних нині спільних підприємств. Багато повчального довелося нам побачити, скажімо, в агрофірмі «Гарбіні» — зразковому в усіх відношеннях приватному птахопідприємстві. Унікальні тут і обладнання, й технології по виробництву птиці із замкненим циклом, працюють професіонали, для яких потреби споживача — найголовніший смисл їхньої мобільної роботи. Так от: фірмі вдалося створити під Москвою італійсько-російське спільне підприємство «Інтеркооп», яке вже «вистояло» цілих три роки... «Як же важко нам з вами працювати, про щось серйозне домовлятись», — небезпідставно заявляли на зустрічі представники агрофірми «Гарбіні» Роччетті Кампаньолі і Массіміліано Монтезі.

І в той же час сеньйори не відступають, вірять ще в наші партнерські можливості. Погодились вони приїхати невдовзі на Київщину, щоб придивитись, на місці вивчити наші справи й тоді, можливо, повести конкретну розмову про спільне підприємство...

Точнісінько таке ж рішення щодо створення у Київській області спільного підприємства прийняв і власник невеликої, типової для Італії взуттєвої фабрики «Кальдарі» Кальзатурифіко Катал-

Наші манд[...]

ді, що в м[...] Для виготовле[...] го й красиво[...] т[...] (а воно т[...] Каталді потр[...] на шкіра. Я[...] ще не вміємо[...] няти, багато[...] від нашої с[...] фабрики не в[...] добиться, мо[...] запропоновано[...] ве. хутро із[...] ва, що в Б[...] йоні Київщ[...] планується[...] спільне підпр[...]

Але не бул[...] жуть, пробл[...] ностях, коли[...] питання под[...] культурного[...] Тут італійські[...] нас, без пе[...] півслова. О[...] химии народ[...] гато спільн[...] приємства во[...] годженні ку[...] ніхто з них [...] труднощів. культурному[...] Мачерата, д[...] Порівняно не[...] то має пре[...] атр «Лауро[...] ситет, інші н[...] турні заклад[...] атрали вже [...] нашій країні.[...] ще не довод[...] ак і нашим [...] черата, в об[...]

Подробиці

ПЛЯШКА ЯК ДИПЛОМА[...] АРГУМЕНТ

Через перевантаженість багатостраждальної Мостиської митниці (передусім польськими та румунськими комерсантами) тут стався прикрий інцидент. П'яні польські туристи закидали пляшками міліціонерів. Довелось викликати змопівців і впродовж кількох годин вгамовувати хуліганів. Про цей інцидент йшлося на брифінгу в обласній Раді. На прес-конференції, організованій консульським агентством Республіки Польща у Львові, його керівник пан Генрік Літвін наголосив, що вважає цей конфлікт побутовим, однак, всупереч переданій ним інформації, польське телебачення кваліфікувало інцидент, як дискримінацію польських громадян, провокацію ЗМОПу і української міліції. Саме перед референдумом комусь вигідно було надати інциденту відповідного політичного забарвлення.

— Важко уявити,— сказав на прес-конференції заступник голови облради Микола Горинь, — щоб у Лондоні чи Бонні хтось посмів кидати в поліцей-

ських пляшк[...] лось, винува[...] відповідати [...]

А тут... На[...] прибув пан [...] його прохан[...] туристами, [...] конфлікту, б[...] службове р[...] Літвін відпо[...] вав розпоряд[...] просив за с[...] ків: в автоб[...] ні, які потре[...] А відповідні[...] розгубилися.[...] банальна. Д[...] ше тривале [...] ншовартості.[...]

Ситуація [...] голошувалос[...] ня взаємин [...] ською сторо[...] ніть напруж[...] ною доти, п[...] но відповід[...] грами щодо [...] ниці. Пробле[...] ональні.

Львів.

ГОЛОС України

іни

трильйонів

голову

не знає про
адаємо фак-
І. Борис Ва-
в — росія-
ий, кандидат
Має півтори
свідоцтв, 20
их, як нере-
али остракіз-
вий підхід до
ли» політич-
орування ве-
Він [illegible] довів
о, щ [illegible] ане-
ома [illegible] а є
бив таблицю
кій елементи
— частковий
», перевихо-
бних поглядів
руював ядер-
зміром з хо-
тезував пла-
томи фосфо-
те, до чого
ть найзнаме-
світу, — хо-
рну реакцію.
рії — не на-
ксизм — на-

ганяли з ро-
дивні [illegible] нці
ики [illegible] за
робототехніч-
ні до самонав-
еревиховання
опон [illegible] в ко-
го п [illegible] дез-
бильської зо-
повного очи-
знадобиться
кілька років.
вся. І... нічо-
хід з простяг-
Поширили в
про конкурс
аму ліквідації
і відкрили
лютний раху-

тирі, застав-
і словника-
ких [illegible] да-
з [illegible] лося
томнику Грін-
ому китайсь-
і книжкам,
з моєю «кла-
ситетською ос-
е говорили.
ся з Києво-
академії, ос-
ів... її прези-

відкрита ака-
ви очолюєте,
різниця?

н і прожив 41
розумів: віль-
е стати лише
нуть вільними
для досягнен-
рібно перш за
духовність на-
роду. Я писав велику працю «Бессмертие — это реально», в якій розглядав усі аспекти діяльності українського народу: науковий, медичний, оздоровчий, соціальні питання, політику. І зрозумів, що справжнє відродження Україні дасть тільки та академія, яку сформував свого часу Петро Могила. Він казав, що наукою, як і всією діяльністю людей на землі, повинна керувати вища форма духовності, моралі, знань. Ідеї митрополита спочатку були підтримані, але потім зустріли сильний опір з боку Петра І, російських царів. Мазепа ще намагався втілювати його ідеї, але опір центру поступово звів функції академії лише до освітніх.

Сьогодні академія в Україні, звичайно, є. Але вона московська — в тому розумінні, що це лише філію АН СРСР. А це не наука, лише додаток до неї. Десь робиться відкриття, а у нас в інститутах воно втілюється. Тобто, незважаючи на те що у нас багато науковців, науки немає.

Коли я був на заснуванні Російської народної академії, я поставив запитання: що таке академія? Довелося самому давати на нього відповідь. Академія — це організація, яка займається пізнанням істини. Зі мною погодилися. Тоді я поставив друге запитання: що таке істина? Ніхто з тих, хто займається її пізнанням, не дав визначення.

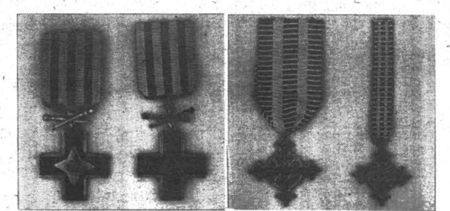
— І що ж таке істина?

— За моїм розумінням, визначення істини було сформульовано вже давніми мислителями. Філософи епохи герметизму (9 тисяч років до нової ери, Єгипет) взяли її у магів, тобто це визначення з'явилося ще в дофілософську епоху, до виникнення сокровенної філософії єгиптян. Маги під істиною розуміли самого Бога. Оскільки людина буде намагатися пізнати його,— а Богу цього не хотілося, — то він створив елемент істини у вигляді матеріальної часточки, тобто, у вигляді кульки. З безконечними параметрами і безконечно твердою — її не можна ні розбити, ні поділити. Демокріт якось висловився про цей істинний елемент як про атом ефіру. Тобто атом є неподільною часткою...

Костянтин ПАРИШКУРА.

Закінчення у наступному номері.

Пам'ять

Ці дві репродукції взято з книги Я. Семотюка «Українські військові відзнаки», виданої нинішнього року Науковим товариством імені Шевченка в Канаді. У тій книзі — кілька десятків різних орденів, у тім числі — ювілейних, але оці скромні хрести — перші. Орден лицарів залізного хреста армії Української Республіки затверджено ще 1920 року, а Хрест легіону українських січових стрільців — року 1918-го.

НЕСПОДІВАНО ПРИЄМНО

Ретро

Ця книжка чудово оформлена. Крім того — її просто приємно читати, якийсь бальзам незрозумілого походження проливається тобі на душу. Аж потім починаєш розуміти, звідки це — хоч книжка й щойно з'явилась на прилавках, видано її видавництвом «Искусство» минулого року, а написано ще до року 1986-го, і вона не несе в собі знаку Чорнобиля, і читач (кажу це без найменшої іронії!) мимоволі відчуває себе так, ніби гостює у Болотні, у Марії Приймаченко (а це — під самим кордоном Зони нині) — ще до того, коли всі ми могли вважатися вільними від думок про Чорнобиль...

Христофор ГРУША.

2. Погляд з Адріатики...

ХОРОШІ СПРАВИ НЕ ВІДКЛАДАЮТЬ

Наші мандрівки

Італійці підприємливі, але водночас і обережні. Розсудливі, як і належить хорошим господарям, коли йдеться про створення таких модних нині спільних підприємств. Багато повчального довелося нам побачити, скажімо, в агрофірмі «Гарбіні» — зразковому в усіх відношеннях приватному птахопідприємстві. Унікальні тут і обладнання, й технології по виробництву птиці із замкненим циклом, працюють професіонали, для яких потреби споживача — найголовніший смисл їхньої мобільної роботи. Так от: фірмі вдалося створити під Москвою італійсько-російське спільне підприємство «Інтеркооп», яке вже «вистояло» цілих три роки... «Як же важко нам з вами працювати, про щось серйозне домовлятись», — небезпідставно заявляли на зустрічі представники агрофірми «Гарбіні» Роччетті Кампагнолі і Массіміліано Монтезі.

І в той же час сеньйори не відступають, вірять ще в наші партнерські можливості. Погодились вони приїхати невдовзі на Київщину, щоб придивитись, на місці вивчити наші справи й тоді, можливо, повести конкретну розмову про спільне підприємство...

Точнісінько таке ж рішення щодо створення у Київській області спільного підприємства прийняв і власник невеликої, типової для Італії взуттєвої фабрики «Каталді» Кальзатурифічо Каталді, що в місті Чивітанова. Для виготовлення добротного й красивого жіночого взуття (а воно тут лише таке!) Каталді потрібна й добротна шкіра. Як він вважає, ми ще не вміємо її як слід вичиняти, багато в ній солі. Але від нашої сировини власник фабрики не відмовиться. Знадобиться, можливо, йому й запропоноване нами норкове хутро із звірогосподарства, що в Баришівському районі Київщини, де, власне, й планується організувати спільне підприємство.

Але не було у нас, як кажуть, проблем у домовленостях, коли обговорювались питання подальшого нашого культурного співробітництва. Тут італійські друзі розуміли нас, без перебільшення, з півслова. Оскільки між нашими народами стільки багато спільних рис, — підприємства вони, — то у налагодженні культурних зв'язків ніхто з них не бачить ніяких труднощів. Ось хоча б у культурному центрі регіону Мачерата, де ми побували. Порівняно невеличке це місто має прекрасний свій театр «Лауро Россі», університет, інші навчальні й культурні заклади. Місцеві театрали вже не раз бували в нашій країні. На Україні — ще не доводилось. Зрештою, як і нашим митцям — у Мачерата, в області Марке. Такий взаємообмін, на думку «сторін», можливий.

Розуміють італійці всі наші нинішні труднощі, біди й негаразди. Особливе їхнє ставлення до чорнобильських дітей, що постраждали від грізної аварії. Не забудуться ніколи наші зустрічі в області Марке із сім'ями, що так сердечно й гостинно приймали їх у себе. Тут, у «глибинці», в комунах, у серпні цього року поправили здоров'я понад шістдесят дітей із Київщини. Домовлено: чимало школярів ось уже в грудні — під час канікул — знову вирушать до Італії, в область Марке, до нових сімей...

Можна сказати, знайшли ми на італійській землі багато спільних підходів, зацікавленість наших партнерів щодо співробітництва, а в недалекій перспективі — й поріднення Київщини з областю Марке, в його ж рамках — провінції Асколі Пічено з Білоцерківським районом. Представники уряду області Марке, як заявив віце-президент регіональної ради Гаетано Реккі, планують приїхати з цією метою до Києва та нашої столичної області — ще в нинішньому році. «Хороші справи не слід відкладати», — додав він.

Петро ВОЙЦЕХІВСЬКИЙ,
спеціальний кореспондент Укртелерадіокомпанії.

Київ — Анкона — Рим — Київ.

Оказії

ШАПКОМАНІЯ

66 відсотків пограбувань на Херсонщині — це зривання шапок з голів громадян. Цікаво, що активний опір грабіжникам чинять переважно жінки. Пригоди найчастіше трапляються надвечір по понеділках, вівторках і п'ятницях.

Іван КАЛИНИЧЕНКО.
Херсонська область.

ПОГОДА

29—30 листопада на Україні тумани, мряка, слабка ожеледь, на півдні невеликий дощ. Вітер слабкий, у південних областях — північно-східний, 7—12 метрів на секунду. Температура вдень від 3 градусів морозу до 3 градусів тепла, у Криму й Закарпатті до 10, вночі від 5 градусів морозу до 1 градуса тепла.

По Київській області сьогодні вдень туман, мряка, слабка ожеледь, вітер слабкий. Температура близько нуля.

Подробиці

ПЛЯШКА ЯК ДИПЛОМАТИЧНИЙ АРГУМЕНТ?

Через перевантаженість багатостраждальної Мостиської митниці (передусім польськими та румунськими комерсантами) тут стався прикрий інцидент. П'яні польські туристи закидали пляшками міліціонерів. Довелось викликати змопівців і впродовж кількох годин вгамовувати хуліганів. Про цей інцидент йшлося на брифінгу в обласній Раді. На прес-конференції, організованій консульським агентством Республіки Польща у Львові, його керівник пан Генрік Літвін наголосив, що вважає цей конфлікт побутовим, однак, всупереч переданій ним інформації, польське телебачення кваліфікувало інцидент, як дискримінацію польських громадян, провокацію ЗМОПу і української міліції. Саме перед референдумом комусь вигідно було надати інциденту відповідного політичного забарвлення.

— Важко уявити,— сказав на прес-конференції заступник голови облради Микола Горинь, — щоб у Лондоні чи Бонні хтось посмів кидати в поліцейських пляшками, якби це сталось, винуватцям довелось би відповідати перед законом.

А тут... На місце конфлікту прибув пан Генрік Літвін. На його прохання три автобуси з туристами, причетними до конфлікту, було відправлено у Польщу, це ускладнює нині службове розслідування. Пан Літвін відповів, що він не давав розпорядження, а тільки просив за своїх співвітчизників: в автобусах були поранені, які потребували допомоги. А відповідні українські служби розгубилися. Ситуація до болю банальна. Дається взнаки наше тривале моральне ярмо меншовартості...

Ситуація на митниці, як наголошувалось під час з'ясування взаємин польською і українською сторонами, залишатиметься напруженою, криміногенною доти, поки не буде укладено відповідної державної програми щодо облаштування митниці. Проблеми ж бо не регіональні.

Оксана ТЕЛЕНЧІ.

Львів.

Фото Леоніда ПІДЛУЖНОГО.

Зворотний зв'язок

ОМОВЧИМО

зателефону-
Наш читач по-
кола розпов-
нформацію, ні-
ому районі Ки-
мешкає 50 від-
буде (?) тільки
коли. Те саме,
з вами!
нували до Ва-
но й отримали
ось такі дані: 18 — суто російських шкіл, 7 — російсько-українських, 15 — українських. Про кримсько-татарські школи нічого не казали. Мабуть, їх у Ватутінському районі Києва ще нема. Можливо, будуть. Отож, промовчимо й не будемо нікого лякати.

Власна інформація «ГУ».

Черговий по випуску номера Костянтин ПАРИШКУРА. Тел. 441-86-20

Самостоятельное осуществление реформы республиками означает и ответственность за ее результаты. Тот, кто делает, должен и отвечать. Но требовать ответственности можно, только действительно передав республикам рычаги управления экономикой.

Петр АВЕН (Международный центр исследований экономических реформ). «Независимая газета», 12.11.91.

Україна посідала провідне місце в економіці колишнього Союзу. Частка її продукції в загальносоюзному валі у 1990 році становила:

вугілля — 23 відсотки; прокатні метали — 35; металорізальні верстати — 24; екскаватори — 30; комбайни кормозбиральні — 31; машини бурякозбиральні — 100; вагони вантажні — 56; трактори — 22; автобуси — 15.

Частка України у поставках макаронних виробів (1991 рік) в інші регіони становила 86 відсотків, олії — 55, кондитерських виробів — 52, овочевих консервів — 46, маргарину — 29, борошна — 20, солі — 80.

Частка України у поставках у загальносоюзний фонд м'яса і м'ясопродуктів становила 26 відсотків, молока і молокопродуктів — 21 відсоток.

НАВОЛОЧКА Й НЕЗАЛЕЖНІСТЬ

Недавно один добродій, пильненько придивившись до мого одягу, трішечки пом'явся і нарешті, пересиливши себе, запитав:

— Бачу, на вас пристойний костюм. Мабуть, недавно придбали. Чи не підкажете, яким би способом і собі щось подібне дістати?

Не приховуватиму, приємно дізнатися, що є на світі люди, які мають високу думку хоча б про мою приношену одежину. Але звичка зразу ж розставляти всі крапки над «і» змусила показати товаришеві вразливі місця піджака і цим розвіяти його оманливі враження. Збагатившись у такий спосіб специфічною інформацією, колега безнадійно махнув рукою:

— Обношуємося до решти. Ще трохи — і в самому рам'ї сновигатимемо.

От я й міркую, де ж вихід? З цими думками приблукав я до одного з київських універмагів. Пишу «приблукав» тому, що справжньому покупцеві в наших магазинах робити нічого: товарів давно катма. Але люди все ще не втрачають надії, сподіваються на диво: а раптом щось «викинуть». Тим більше, що продавці не залишають робочих місць, стоять за прилавками надійно, наче й самі на продаж виставлені.

От до однієї працівниці прилавка, бачу, підходить молодичка й питає тихо, позмовницьки:

— Пробачте, трико, труси ки чоловічі є?

А та цілком індиферентно:

— Нема.

— І давно нема?

— Дуже давно.

— А як же бути? — зніяковіла молодичка.

Видно, продавщиці стало шкода безпорадної жінки, от вона й радить:

— А ви візьміть наволочку, проріжте в ній дірки для ніг — от і будуть вам труси. І всі проблеми.

Ошелешена почутим, жінка на якусь хвилину втратила дар мови, тільки кліпає очима, а потім просить:

— Так продайте хоч наволочку!

— Нема! — так само байдуже відказала продавщиця.

Нотатки небайдужого

А оце потрапила мені на очі течка з архівними матеріалами з того благословенного краю, про який Тарас Шевченко колись писав: «Садок вишневий коло хати...». Так у тій течці я відшукав цидулку, яку голова Пединівського волосного ревкому надіслав до Звенигородського повітового революційного комітету.

«Через те, — пише голова, — що службовці не мають чобіт, а босим ходити не можна, вони на службу не з'являються, і в канцелярії волревкому регулярна праця не провадиться, а тому волревком відповідати за невиконання розпорядження повітової влади не може».

Дивлюсь на дату: 23 жовтня 1920 року. І справді, де вже о такій порі ходити босому!

Як же повітревком розв'язав цей тугий взуттєвий вузол? Організував шевську майстерню чи лимарню? Ні, він вчинив куди простіше. Клерк, який ще не встиг доносити чобіт, передрукував процитоване нами повідомлення на окремий аркуш, а на зворотному боці документа (що то значить сувора економія паперу!) втяв листа до Київського губревкому такого змісту:

«Надсилаючи цю копію відношення, повідомляю, що повітревкомом майже кожного дня одержуються як від окремих осіб-службовців, так і від усіх волосних інституцій такі заяви. Коли надалі не буде одержано наряду на ремінь для чобіт, то майже 75 відсотків усіх службовців покинуть працю в інституціях, бо наближаються холоди, і босим ходити не можна, як це було в теплу пору».

Здогадуюся, що, одержавши таке повідомлення, губревком теж не дрімав, а й собі склав супліку й пожбурив її до республіканських органів влади, а ті — до союзних — і пішли писати та відписувати!

Жовтневий переворот, крім усього іншого, поробив з усіх нас нікчем, здатних хіба що на скарги до московських можновладців. Але справи повернулися так, що Москва й сама нині — гола, боса та голодна — заглядає іншим до рота. Так що сподіватися на неї не випадає.

Може, воно й на краще. Бо від наших прохань, а в останні роки й від нашої критики на адресу невдалого московського керівництва користі стільки ж, скільки від козла молока. На сьомому році з початку перебудови і на першому році після того, як її доблесно завершили путчисти, ми нарешті починаємо розуміти: щоби в Україні затеплилося нормальне життя, треба всяке виробництво децентралізувати й багато чого приватизувати, дати волю ринкові. Усе це розв'яже виробникові руки, зробить його господарем, підохотить до виготовлення потрібних населенню товарів.

Проте на цьому проблеми не кінчаються. Україна й без ринку виробляє чимало всякого добра, але все воно безслідно зникає через чорні діри імперії. Для того, щоб перед цими дірами поставити українські митниці, для того, щоб ми могли провадити в усьому власну політику, Україні потрібен статус самостійної демократичної держави.

Якщо народи, котрі живуть на території між Прип'яттю і Чорним морем, між Західним Бугом і Доном, проголосують за незалежну Україну, то це означатиме, що на нашому шляху відкривається зелене світло, і ми зможемо вирушити до добробуту, нормального культурного розвитку всіх народів, сущих в Україні, тобто до цивілізації.

Проте не треба забувати, що можлива й інша путь. Якщо населення України відмовиться від самостійної дороги в майбутнє, — чого окремі московські добродії саме й хочуть, — то незабаром ми знову заходимося складати прошення до Москви, щоб нам нарешті занарядили ремінь на чоботи і прислали для наших жінок побільше наволочок.

Ми ж і без референдуму незалежні!

Борис СИДОРЕНКО.
Мал. Сергія ФЕДЬКА.

Воля для машиніста

Мій співрозмовник — машиніст локомотивного депо залізничної станції Здолбунів ВІКТОР КОРОЛЬОВ. Народився в Москві, а ось уже впродовж майже 40 років живе і працює на Україні. Депутат районної й обласної Рад народних депутатів.

— Вікторе Петровичу, як ви уявляєте роботу, свою і свого трудового колективу, в умовах незалежності України! Перед усім маю на увазі економічний бік справи.

— Спершу ту незалежність нам треба вибороти. Хоча особисто я вірю беззастережно, що Україна стане вільною, що 1 грудня народ підтвердить Акт про її незалежність. Було б непоправною помилкою не скористатися самим, здається, Богом даним шансом. Такого більше може не бути.

— Ви росіянин, а так гаряче говорите про незалежну Україну...

— Усе моє життя пройшло на Україні. Вона — моя доля. Все, що маю в душі і навколо себе, дала мені вона, рідна Україна. То чи ж можу я в такий, можна без перебільшення сказати, історичний момент бути до неї байдужим?

Хіба народ України бореться за незалежність для того, щоб тільки співати українських пісень, мати над головою синьо-жовтий прапор і ходити у вишиванках? Ви ж прекрасно розумієте: нам потрібна воля кожному зокрема і всім разом, щоб у першу чергу саме економіку поставити з голови на ноги, дати людям можливість працювати в нормальних умовах і в першу чергу — на себе, забезпечити народові гідне людини життя.

— Зате ми були наддержавою. Вас це не втішало! Не розпирало від відчуття «законної гордості»!

— А вас? Не знаю, у кого може викликати захоплення гігант-голодранець із смертоносною довбнею в руках...

В умовах незалежної України, я впевнений, на найчільніше місце буде поставлено не ефемерну ідею, а людину. Суверенітет держави — це суверенітет особистості. Не так, як нині.

Розмову вів Сергій МЕЛЬНИЧУК, власний кореспондент «Голосу України».

Рівне.

ПОЇДУ ЧЕРЕЗ «РЕВШЛЯХ» У «ЗДОБУТОК ЖОВТНЯ»

«Здобутки» соціалізму

Що тільки не перейменовувалося, не перелицьовувалося за роки «доленосної» перебудови! Вулиці й майдани, міста й держави, герби і гімни. Учорашні герої ставали антигероями, міністри — в'язнями, в'язні — президентами, партократи—демократами. Лише один острівець — наші доблесні колгоспи — радгоспи — дивом уціляв у киплячому казані перебудови.

Це там, за бугром, немає, приміром, свиновідгідівельника імені короля Людовіка XV чи вівцекомплексу імені президента Рейгана. А по назвах наших сільськогосподарських підприємств можна вивчати короткий курс історії.

Вам потрібно потрапити до колгоспу «Здобуток Жовтня»? Їдьте через «Революційний шлях», «Ленінську зорю», «Шлях Ілліча» і «Прапор комунізму». А можна й через «Заповіт Ілліча», «Шлях до комунізму», «Заповіт Леніна», «Промінь Ілліча». А якщо заманеться відвідати колгоспи «Комуніст», «Комунар» чи «Більшовик» — теж, будь ласка, прямуйте аж за «Зорю комунізму», «Серп і молот», «Промінь Жовтня». Обабіч побачите «Правду», «Прогрес», «Маяк», «Іскру», «Авангард». Цікаво ознайомитися з господарствами «Червоний шлях», «Червоний прапор», «Червона Україна», «Червона зірка», «Червоний Жовтень»... І з колгоспами, пойменованими іменами соратників вождя пролетарів усіх країн: Ворошилова, Куйбишева, Калініна, Кірова, Свердлова, Петровського, Орджонікідзе, Постишева і «залізного» Дзержинського.

З квітневими вітрами 85-го з'явилися подекуди і новітні назви — «Перебудова», «Гласність». Але вони не прижилися. Сьогодні подейкують, що на звітно-виборних зборах, які відбуваються в господарствах наприкінці — на початку року, «перехрещуватимуть» колгоспи й радгоспи. Знову по шаблону, лиш враховуючи політичний момент? Імені Руху? Імені ДПВУ? Верховної Ради? Плюща, Чорновола? А може, вже досить політики, заідеологізованої нісенітниці? Ми так втомилися від них. Тож, не мудруючи лукаво, думаю, добре було б залишити колгоспові назву села, пам'ятної місцини, на якій він розташований. В одній лише Черкаській області багато сіл з гарними-прегарними назвами: Княжа Криниця (колгосп імені Фрунзе), Зелена Діброва («Маяк»), Журавка (імені Горького).

У селі Білозір'я Черкаського району уже, приміром, перейменовано колгосп імені XXII з'їзду КПРС в агрофірму «Біле озеро». У Канівському районі є господарство «Росава», в Уманському — «Ятрань».

Та головне, звичайно, не в назві, хоч і вона впливає на людину. А в тому, щоб земля, врешті, мала доброго, дбайливого господаря, незалежно від того, колективний він чи одноосібний.

Лідія ТИТАРЕНКО, власний кореспондент «Голосу України».

Черкаська область.

ПОТРІБЕН ОСВІЧЕНИЙ ДИКТАТОР

На превеликий жаль, дехто не розуміє, що таке влада. В Придністров'ї керівники заводів носяться з ідеєю мало не самостійної території, яка менша за одну область. У Криму, паралельно з автономією півострова в складі України, розглядається питання про Крим як окрему державу. Донедавна ми думали, що українці — єдиний великий народ. Тепер лідер галичан проповідує ідеї «федерації», закарпатці — «конфедерації», вперемiш із «самостійністю» русинів, а південні українці вже подумують про «новоросію». Який регіон на черзі?

Згадав Придністров'я, щоб ...адати: сепаратистські дії ... Україні здатні призвести до трагічних наслідків. Подібне може статися і в Криму, якщо Київ не реагуватиме на вибрики тамтешніх політиканів. А для цього потрібна сильна влада.

З часу ДКНС Л. Кравчук мав можливість взяти у Верховної Ради всі необхідні для президента повноваження і йти до виборів, здійснюючи повноцінну президентську владу. Нині ж уся влада в руках законотворців і уряду. Щоправда, й нині Леонід Макарович може вдатися до рішучих дій, однак не робить цього. Чому б йому, використавши такий чудовий засіб спілкування, як телебачення, не сказати своєму народові, що після ухвали Верховної Ради про цілісність і неподільність території України всілякі заяви і дії, направлені на відторгнення Криму, є порушенням закону України. А за цим повідомленням має йти законне судове переслідування осіб, які порушують закон. І народ ці дії зрозуміє, відчує, що таке влада. Інакше ніякої української держави не буде.

Нещодавно Кабінет міністрів просив у Верховної Ради закону про відповідальність керівників господарств за збереження хліба. Телебачення повідомило, що порушено 800 кримінальних справ, але ні телебачення, ні радіо, ні центральна преса України не повідомили про результати хоч однієї з цих справ. Міліція, прокуратура і суд у межах кожного району не вживають заходів до відомих знищувачів хліба, зате можуть засудити непричетного до мафії аматора-злодія на сім років тюрми за сім мішків викраденого зерна. Багато голів місцевих Рад девальвують закони, а результат той самий: відсутність влади в центрі й на місцях.

Виникає запитання: а хто ж ця вольова постать на Україні, яка б поєднала демократизацію суспільства з сильною владою по головних державних лініях?

Говорячи словами Леніна, у нас «є така партія», як УРП, і очолює її Левко Лук'яненко. Вона виступає проти чорноволівського федералізму, має чітку програму буржуазно-демократичного устрою української держави, а ще до того має партійну дисципліну. Коли б Левко Лук'яненко став президентом, то, природно, в запровадженні цих ідей у життя йому допомагала б ця партія. Навіть якщо йти за логікою буржуазних демократій, то кандидатуру на посаду президента має право висувати лише численна партія. Інакше, як тоді президенту оживити змертвілі державні органи.

Саме тепер ця партія повинна гуртувати і збільшувати чисельно свої ряди, відчуваючи наближення історичного моменту, який може настати тоді, коли обраний президентом Л. Кравчук не зуміє втримати владу над усією територією і східний сусіда задоволено потиратиме руки. Звичайно, простіше було б, щоб саме у Леоніда Кравчука виявилися здібності твердого лідера, тоді б ми не згаяли часу на перестановку сил.

Я думаю, що нам, безкомпромісним патріотам української державності, в тому числі і Л. Лук'яненку, все одно, хто буде президентом. Тільки б Україна була самостійною, отже й щасливою. Бо хто з нас мріяв, гниючи по тюрмах, про посадові крісла? Ми боролися часто без надії побачити кінцевий результат, але з надією, що він таки буде сприятливий для українського народу. Саме такий підхід — єдність у помислах за цю священну ідею нас і виведе.

Закінчуючи, хочу повторити: демократія—це розкіш ситих. І коли ми сьогодні не заведемо розумної диктатури (паралельно з роздержавленням економіки і приватизацією), ми діждемося цієї диктатури з Москви і вона буде схожа на ДКНС.

Василь РУБАН,
безпартійний.

Провозглашение Верховным Советом Украины ее независимости представляет собой реализацию священного и общепризнанного конституционного права — права наций на самоопределение, включая право на отделение.

Мы же, крымчане, имеем право на самоуправление, на территориальную автономию. Это право уже провозглашено, узаконено и признано. Другое дело, что нет активности, причем с нашей стороны, в его реализации.

Права же на выход, на отделение от Украины, Крым не имеет, т. к. жители полуострова не являются нацией в общепризнанном понимании этого слова, а Крымская АССР является не национально - государственным, а территориально-государственным образованием.

Теперь, что касается взаимного уважения и признания прав Украиной и Крымом. Естественно, оно должно быть, но прав реальных, конституционных, признанных, а не мнимых. Давайте посмотрим на мировую практику: повсеместно на государственном уровне признается и уважается та воля народа, которая основывается на законе. Противоправная воля не поддерживается. И думаю, не следует питать иллюзии, что у нас произойдет по-другому.

Николай СПИС,
член Президиума Верховного Совета Украины.

«Курортный Крым».

СУВЕРЕНІТЕТ «НАПРУЖЕНИХ ЗОН»

Чи не вперше за багато років роботи в органах прокуратури пишу в газету не як службова особа. Наближається 1 грудня, всеукраїнський референдум, який має виявити ставлення народу України до проголошеного 24 серпня історичного Акта про незалежність. Окремими думками з цього приводу й хотілося б поділитися.

Невдовзі після провалу янаєвського перевороту з оточення Президента Росії, який, безперечно, відіграв провідну роль у зірванні намірів путчистів, прозвучали ...торіальні претензії до України.

Далі з боку керівництва Росії почали лунати слова про захист росіян, з явним натяком на Україну. Навіть незручно наводити якусь аргументацію на безпідставність таких заяв. В Україні проживає близько 12 мільйонів росіян — це населення цілої такої країни, як, скажімо, Угорщина. На такі ключові посади, як Прем'єр-міністр, заступник Голови Верховної Ради, міністр оборони, Генеральний прокурор, парламент України обрав росіян. То кого і від кого захищати?

Необхідності в якомусь спеціальному захисті росіян в Україні нема, бо й утиску їх не було й не може бути. А за наявності підстав це мають робити державні органи.

Як і щодо людей всіх інших національностей. Та й незрозуміло, в який спосіб керівництво Росії може захищати мою дружину-росіянку з Криму або мого товариша-угорця, дружина котрого — росіянка з Харкова?

Та й нема у нас таких областей, де проживали б люди виключно однієї національності. В тому ж Криму, на якому більше всього фокусується тепер увага, проживають сотні тисяч українців, люди інших національностей. Болюче питання кримських татар. Як бути з ними?

«Напружені зони» — це страшна біда, яка поки що оминула Україну. Тому треба мати відповідальність, не забувати, що штучне роздмухування так званого російського питання в Україні може бумерангом вдарити по самих же росіянах, перетворити колишній Союз у палаюче багаття. Допустити це — найтяжчий злочин.

Україна не має територіальних домагань, взявши за точку відліку фактичний стан на 16 липня 1990 року, — з дня прийняття Декларації про державний суверенітет. Якийсь інший критерій веде лише до біди.

Україна законодавчо гарантує також забезпечення прав людини кожному своєму громадянину незалежно від національної належності, відповідно до міжнародних правових актів. Гарантовано це і Декларацією прав національностей України, прийнятою Верховною Радою 1 листопада цього року.

Не треба думати, що суверенність України потягне за собою встановлення дроту й контрольно-слідової смуги на межах з іншими республіками. Кордони мусять бути відкритими, а люди — мати можливість вільно спілкуватися. Повинно бути також тісне економічне співробітництво, адже тут республіки дуже взаємопов'язані. Взаємодопомога має стати нормою відносин між колишніми республіками колишнього Союзу.

Майбутнє покаже, в яких формах йтиме інтеграція колишніх союзних республік. Але об'єктивно на сьогодні стан справ такий: якщо ми хочемо бодай нашим дітям залишити благополучну державу, то, йдучи 1 грудня на референдум, маємо проголосувати за її повний суверенітет.

Іван ІВАШКОВИЧ.
Берегове
Закарпатської області.

ЗАДНІЙ ХІД,

або Чи одержуватимуть молдовани газету рідною мовою!

ПЕРЕДІ мною два документи — щойно прийнята Декларація прав національностей України та лист з міста Рені Одеської області. В першому, у статті 3 проголошується: **«Українська держава гарантує всім народам і національним групам право вільного користування рідними мовами у всіх сферах суспільного життя, включаючи освіту, виробництво, одержання й розповсюдження інформації».** У другому повідомляється: сесія Ренійської районної Ради народних депутатів прийняла рішення про припинення з 1 січня 1992 року видання молдовського варіанту (дублюжу) райгазети «Придунайская искра». Погодьтеся: дисонанс між цими документами видно й неозброєним оком — засобу інформації позбавляється ота сама «національна група».

Що, знову, як це у нас було в недалекому минулому, проголошується одне, а в реальному житті — зовсім протилежне? Не будемо, однак, скоропішно узагальнювати. Давайте краще розберемося в конкретній ситуації.

«Скынтея Дунэрий» (така назва молдовського видання райгазети) надходить багатьом мешканцям міста й сіл району відтоді, відколи і її російськомовна посестра «Придунайская искра», — з 1944 року, як тільки цю місцевість було звільнено від фашистів. Рішення про дублювання видання, при всій скруті того часу, не випадкове — близько половини населення району за національністю молдовани, є тут немало сіл суціль молдовських, де люди спілкуються між собою переважно рідною мовою. Доля «Скынтеи Дунэрий» за цей час складалася по-різному. Бувало й таке, що над нею збиралися досить грізні хмари — це коли усіх нас спішно перетворювали в «нову історичну спільність — великий радянський народ». Та до закриття дійшло тільки ось тепер, коли маємо «демократичні» органи влади.

Не стало бажаючих передплачувати «Скынтею...»? Дехто справді хотів би виправдатися саме цим. Якщо нині, мовляв, газету одержують десь 1100—1200 молдовських сімей (а отже, читають, додамо від себе, щонайменше чотири-п'ять тисяч чоловік), то на наступний рік передплатників у видання вдвоє менше. Ніби не зрозуміло, що на хід передплати вкрай негативно вплинули всі оті тривалі розмови й чутки про скоре закриття газети, які врешті-решт справдилися.

Невже не передбачали, у що це виллється? Одразу ж знайшлися добровільні гінці до недалекого Кишинева: над нами, мовляв, збиткуються, просимо, єдинокровні браття, захистити! Заспішили в українське Придунав'я й емісари з Молдови: а ми ж попереджали вас, що не уникнете утисків, особливо після проголошення незалежності України. Отож піднімайтеся на боротьбу за возз'єднання з Молдовою, там вас захистять.

Відчуваючи непереливки, керівники Ради та її виконкому почали шукати вихід. Звернулися до керівників господарств та сільрад, на території яких в основному мешкають молдовани, може, ви підсобите, виступите, так би мовити, в ролі спонсорів «Скынтеи Дунэрий»? Одразу ж відгукнулися колгоспи «Жовтень», «Прикордонник», імені Леніна, відповідні сільради — спільно виділили 30 тисяч карбованців. А це вже половина того, що потрібно. Сподіваємось, каже редактор об'єднаних редакцій Н. Стойловська, що надходитимуть кошти і з інших місць. Райвиконком, схоже, готується дати задній хід — запропонувати черговій сесії райради, щоб та скасувала своє рішення про закриття молдовського видання. Вихід, мовляв, знайшовся.

Георгій ВОРОТНЮК,
власний кореспондент «Голосу України».
Одеса.

У 1989 році в Україні в перерахунку на одного жителя вироблено 990 кілограмів зернових і зернобобових (в Угорщині — 1490, США — 1150, Франції — 1060, ФРН — 445), 375 кілограмів картоплі (Польща — 910, Чехо-Словаччина — 200, ФРН — 130, Англія — 110, Китай — 30).

Експрес-новини

Спеціальний посланник ООН Венс у суботу знов вирушить до Югославії з місією, результатом якої, можливо, стане розміщення в цій країні міжнародних миротворчих сил. Рада Безпеки ООН прийняла рішення не посилати їх до Югославії доти, доки не буде досягнуто міцного перемир'я.

* * *

На прохання Ізраїлю перенести дату чергового раунду двосторонніх ізраїльсько-арабських переговорів адміністрація США заявила, що має намір провести ці переговори згідно з наміченим планом 4 грудня, з чим уже погодились Йорданія, Ліван, Сирія та Палестина.

* * *

Представники червоних кхмерів, виступаючи по радіо, присягнули дотримуватись умов мирного договору і закликали народ Камбоджі й надалі докладати зусиль для встановлення миру в країні.

* * *

Виступаючи в парламенті, федеральний канцлер ФРН Коль закликав європейські держави не упустити історичної можливості об'єднання. Це питання обговорюватиметься на нараді в Нідерландах, яка розпочнеться через кілька днів.

* * *

Китай різко засудив загрозу США вжити каральних заходів щодо імпорту китайських товарів. Це рішення було прийнято американською адміністрацією після провалу двосторонніх переговорів про охорону прав на інтелектуальну власність. Міністерство торгівлі в Пекіні поклало відповідальність за провал переговорів на Сполучені Штати.

* * *

Лідери держав третього світу на нараді у Венесуелі заявили, що закінчення «холодної війни» становить небезпеку для їхніх країн. За словами прем'єра Малайзії Мохамада, закінчення «холодної війни» і створення антиіракської коаліції дали надію, що новий порядок у світі буде справедливим, однак потім ці сподівання не справдилися.

* * *

На американській військовій базі, розташованій на Кубі, триває будівництво табору для гаїтянських біженців.

ЛИСТ — УСІМ НАМ

У щоденній пошті Президії Верховної Ради України — чимало листів з іноземними штемпелями. Наші брати з-за кордону звертаються до парламенту з багатьох питань. Проте буквально всі ці листи ріднить єдина риса: щире вболівання численної діаспори за сьогодення й майбуття республіки, її народу, співпричетність до долі України.

Особливо багато таких листів нині, напередодні референдуму. Ось один з них, який надійшов на ім'я Голови Верховної Ради з канадського міста Торонто.

«Достойний Леоніде Кравчук,— звертається до адресата Микола Говера.— Пересилаю Вам, Пане Голово Верховної Ради України, листа від українців Канади, в якому ми передаємо Вам наше бажання щодо майбутності України. Ми впевнені, що нашу думку, яка виявлена в тому листі, поділяє вся українська громада в діаспорі. На доказ цього я зібрав чимало підписів (більше 300) лише в кілька годин. Тому запевняю Вас, що коли б міг усіх українців спитати — всі підписалися б під тим листом».

І далі, на 11 сторінках,— підписи, адреси... Сам лист

Прізвище	Місто
[illegible]	Toronto
[illegible]	Toronto
[illegible]	Toronto
[illegible]	Toronto
[illegible]	[illegible]
[illegible]	Toronto
[illegible]	[illegible]
П. С. Козак	Торонто
[illegible]	Торонто
[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]
[illegible]	Торонто

— два абзаци. Але побажання висловлено чітко: «Не дайте себе і наш український народ втягнути в якенебудь «політичне ярмо союзу»!».

Турбота, тривога... І разом з тим — оптимізм. Зокрема, звертаючись до Л. Кравчука, торонтці пишуть: «Недавня Ваша візита до нашого міста надала нам усім, українцям в діаспорі, багато надії, що Ви, в цей дуже критичний час, виявили найвищу ціль заманіфестувати перед цілим світом, раз і на все, що ми є правоправна нація: бути, жити і розвиватися на своїй землі в Самостійній Українській Державі. Слава Україні!».

...Дедалі менше часу залишається до референдуму. Наведений лист адресований не тільки Голові Верховної Ради. До всіх нас, тих, хто через тиждень візьме в руки бюлетень для голосування, звертаються брати за межами республіки, за морями й океанами.

Вони вірять, що ми скажемо «Так» незалежній Україні.

Стас ПОЛІЩУК.

Експрес-новини

Стокгольм, 28 листопада. Уряд Швеції готовий досить швидко відкрити постійне представництво на Україні, в разі, якщо результати наміченого на неділю референдуму свідчитимуть, що більшість українського населення виступає за незалежність республіки, пише сьогодні «Дагенс нюхетер».

Для цього є всі умови, яким повинні відповідати країни для визнання їх незалежності: наявність території, населення і уряду, що здійснює контроль над цією територією, відзначає далі газета.

* * *

Париж, 28 листопада. Про наміри звільнити двох радянських військовополонених, котрі знаходяться тепер в Ірані, оголосив «Національний ісламський фронт Афганістану», повідомляє агентство Франс Прес із Пешавара. Як заявив кореспонденту агентства офіційний представник фронту, процедура звільнення відбудеться, можливо, в грудні, у Тегерані.

To the Editor

Support the Ukraine

Бути чи не бути Україні незалежній? Це питання хвилює сьогодні не лише нас, її громадян. І в далекій Америці є чимало людей, які рішуче виступають на підтримку вільної, демократичної та незалежної України. Показовим в цьому відношенні є лист мешканця невеличкого містечка Уоппінгерз Фоллз, що в штаті Нью-Йорк, Пола Недвелла редакторові місцевої газети. Текст листа, який ми наводимо нижче, був надісланий нам Постійним представництвом України при ООН.

ПІДТРИМАЙТЕ УКРАЇНУ

Іноді мене таки обурює те, що деякі наші політичні лідери на чолі з Президентом Джорджем Бушем намагаються уникнути активної підтримки самовизначення і незалежності народів колишнього Радянського Союзу.

Чимало з них існувало навіть до утворення російської нації, а деякі, як Україна, у своїй тривалій історії мали і періоди незалежності та демократичних свобод.

Задовго до теперішніх подій, на початку цього століття, 22 січня 1918 року Україна вже проголошувала незалежність і намір будувати вільну, незалежну і демократичну державу. Проте тоді світ не визнав її офіційно, і незабаром сама Росія вирушила на Україну, щоб у крові втопити український рух за незалежність.

24 серпня 1991 року народ України знову проголосив втрачені колись свободу і незалежність. Українці, звісно, не дурні — вони розуміють, що повинні мати хороші стосунки і економічні зв'язки з усіма сусідами, з Росією включно. Вони не тримають зла проти своїх російських сусідів — просто хочуть бути хазяїнами у своєму власному домі.

Деякі наші «експерти» кажуть, що борців за незалежність очолюють колишні консерватори, які хочуть зберегти владу. Але ж ми знаємо, хто такі оті «експерти». Я вважаю, що лідери сучасного руху за незалежність на Україні є частиною цього народу і що вони відверто висловлюють волю народу. Саме тому я вірю, що цей процес не можна зупинити.

1 грудня українському народові запропоновано підтвердити Акт про незалежність на виборчих дільницях. Хіба це не демократичний шлях? І коли народ обере незалежність, а я вірю, що він безсумнівно висловиться за неї, чи намагатимуться наші лідери знову відмовити йому його демократичних прав? Президентові Бушу треба буде ще багато чого довідатись про демократичний рух українців та інших неросійських народів на покійної Радянської імперії.

Здається, що Президент Джордж Буш забув демократичні початки своєї власної країни. Хіба б він підписав угоду про об'єднання чи возз'єднання з Великобританією? Дуже в цьому сумніваюсь!

Я твердо переконаний, що ми, звичайні трудящі люди, жінки і чоловіки, повинні підтримати політичну незалежність цих нових держав. Це — основне право націй на самовизначення, у яке ми завжди вірили і яке завжди підтримували.

ВІЗЬМІТЬ МЕНЕ, ЛЕЛЕЧЕНЬКИ...

Нащадок відомої родини митрополита Андрія Шептицького пан Маркіян Шептицький — ексекутивний директор Союзу українців у Великій Британії, голова лондонського відділу СУБ. Нещодавно разом з дружиною пані Анною, уродженкою Прикарпаття, побував він на землі, яка завжди була рідною для нього.

— Пане Шептицький, доля не завжди була милостивою до вас і вашої сім'ї. Як склалося ваше життя на чужині?

— Коріння моє тут, в Україні. Батьки родом із Новосілок, що поблизу Дрогобича Львівської області. Я ж народився 1924 року у Перемишлі, куди закинула батька служба в австро-угорській армії. Під час німецької окупації 1941 року Перемишль розділили по Сяну. Наша сім'я опинилася на німецькому боці. Був в дивізії СС «Галичина». Після капітуляції німців — австрійський полон, робота на бауерів. У 1947 році емігрував до Англії, відпрацював рік за контрактом рільником і зайнявся створенням Союзу українців у Великій Британії. Роботі в цьому Союзі присвятив усе життя.

— Більшість з нас дуже мало знає про життя українців поза межами України. Чи не могли б ви детальніше розповісти про Союз?

— У кожному британському місті, де проживало хоча б десять наших земляків, організовувалась українська громада. Дев'ятнадцять років я очолював таку громаду в Шотландії і 22 роки — в Лондоні. Громади, маючи газету «Український голос», об'єдналися в СУБ, щоб не розчинитися в британському оточенні, зберегти свою мову, культуру, традиції, звичаї, передати їх дітям, внукам. Тому ми ніколи не забували, чиєї землі ми діти, і всім серцем прагнули дня визволення України, дня визнання світом її великого талановитого народу як самостійної нації.

Адже про існування українців у Британії нічого не чули. Як це не гірко, але тільки після чорнобильської трагедії світ дізнався про Україну.

Тепер СУБ об'єднує 68 громад, 48 мають власні доми (тверські клуби). Ми маємо український університет. Тепер працюємо над створенням Фонду української культури в Британії.

— Як сприйняли британські українці Акт проголошення незалежності України?

— 24 серпня 1991 року вважаємо днем свого народження. В цей день ми плакали від щастя, вітали один одного, розвішували жовто-блакитні прапори, повірили, що нарешті зможемо повернутися на таку далеку і близьку землю своїх предків. Бо чи не найбільша мрія людей похилого віку,— якщо не пожити, то хоча б померти на землі, якою вони марили десятиліттями.

— Хто з політичних лідерів, на вашу думку, повинен би стати першим Президентом України?

— Англійські українці розділилися у своїх міркуваннях з цього приводу. Одні вважають, що Леонід Кравчук — найвірогідніша кандидатура на пост Президента, бо йому відкрита дорога. Інші хотіли би бачити Президентом України когось із лідерів демократичного блоку. Західна ж преса одностайно підтримує Кравчука.

— Чи зберегли побратими на чужині гумор і щедрість, що притаманні нашому народові?

— Без сумніву. Окрім цього ми навчилися у англійців бути стриманішими, менш імпульсивними. Британці вміють свято шанувати закони, якщо вони прийняті навіть сто років тому. Вони люди благородні, з винятковою здатністю вірити на слово.

— Чи вдалося вам в еміграції зберегти українські традиції і обряди?

— Усі церковні свята нашої землі ми сумлінно відзначаємо за традиціями і обрядами предків. Англійський уряд визнає наші національні свята і звільняє нас від роботи в ці дні. Готуємося до свят у сімейному колі і в громадських домах, щоб зробити приємність одиноким, а також престарілим нашим землякам.

— Чим ми вам можемо допомогти!

Пан Шептицький на хвильку розгубився від такого запитання. Мабуть, не готовий був до несподіваного завершення розмови. А й справді, чим їм допоможеш?! Самі стверджують: «Живемо в земному раю». І все ж...

Під час нашої розмови в голосі й на очах пані Анни та пана Маркіяна бриніли сльози. Я, стримуючи свої, дала їм волю вдома.

Треба, неодмінно треба допомогти нашим побратимам, вигнанцям-журавлям, у серці яких тільки й того, що далека Україна. Допомагати, наводячи лад у нашому спільному домі, в нашій Україні, щоб побратими із усього світу могли повернутися на рідну землю. Британські українці мріють про українські паспорти і в своєму. Союзі готові виділити приміщення для українського посольства. У них брак інформації про події в Україні, а тому хочуть одержувати «Голос України», щоб «Українська думка» — тижневик СУБ міг вчасно повідомляти про все найновіше на рідній землі. Земляки були б вдячні, якби прибули вчителі, народні умільці, які б навчили молоде покоління ремесел прадідів.

Українські британці все роблять, щоб престарілим у двох оселях Союзу жилося тепло й радісно. Але, мабуть, є щось сильніше від достатку і благополуччя.

Коли перед поїздкою в Україну пан Маркіян і пані Анна прощалися з престарілими братами-українцями, що живуть у оселях Союзу, ті ловили їх за руки і з слізьми благали: «Візьміть нас з собою в Україну вмерти!»

Світлана ВАСИЛЬКІВСЬКА, журналіст.

Івано-Франківськ.

ЯК ЖИЛИ, ЯК ЖИВЕМО, ЯК ЖИТИМЕМО?

Вранці другого грудня 1991 року варто буде, про всяк випадок, підійти до вікна й уважно подивитися на вулицю. Дуже висовуватися з вікна не варто, щоб раптом не випасти на клумбу, уздрівши на рідній вулиці щось, зовсім не схоже на те, що ми звикли бачити там учора й позавчора. Приміром, дивишся, а під балконом твоєї, тепер вже цілком суверенної, «гостельки» стоїть отара мерседесів, а який із них твій — біс його зна!

Або — навпаки. Визираєш з вікна, а там — обіцяна занепокоєними сусідами катастрофа: геть чисто всі російські білокорі берези поперебігали на той бік північного кордону. Зоставайтесь, мовляв, дядьку, в Києві разом зі своєю бузиною! Більше того — і ви теж поперебігали. Залишились тільки верби, на яких у нас, українців, груші ростуть.

...Втім, якщо й станеться щось, то не вранці другого числа, і навіть не третього надвечір, а десь пізніше. А як воно буде — то вже залежатиме від нас самих,— і тоді, і сьогодні, і завжди.

Фото Михайла САЧКА.

ДО ПУТЧУ ДУМАВ ІНАКШЕ

Хочу поділитися думками з приводу важливої події, з якої ми повинні висловитись 1 грудня: про незалежність України.

До путчу я виступав за те, щоб Україна була в Союзі Суверенних Держав, тепер же — за незалежну Україну. Чому? Союзу фактично вже немає, і ми це бачимо самі. Можна впевнено сказати, що не Україна почала цей процес і триматись за старі структури — це підштовхувати народ України до всіх тих негативних процесів, які проходять у колишній державі. Той, хто їздить у сусідні республіки, бачить, що становище з продовольчими товарами там значно гірше, ніж у нас, і одні лише купони не врятовують нас від вивозу цієї продукції.

Друге. Друкарський верстат знаходиться не в нас, і на деякі республіки друкарський верстат працює на повну потужність, що дозволяє купувати ті ж самі товари за вищу ціну без особливої шкоди для себе. Це ми з вами бачимо самі, коли маємо справу з деякими представниками і спекулянтами з інших регіонів. Ми ж, стримуючи інфляцію, стримуючи грошову масу, яка є в обігу, тобто видаючи населенню рівно стільки грошей, скільки виробляємо продукції — кривдимо свій народ. Тож тільки власна грошова одиниця порятує нас.

Третє. Що означає політичний Союз? Це означає, що нами, як і раніше, керуватиме людина, котра збрехала нам. Президент неіснуючої країни — Горбачов. Яким би низьким не був нині його рейтинг у народу, об'єктивно, що тільки його в основному визнають провідні західні держави й тільки він робить спроби зберегти колишню державу. Я будівельник за фахом, більше ніж 20 років працював на будівництві, і кожний з моїх колег підтвердить, що навіть одноповерховий будинок неможливо збудувати, не маючи в руках хоча б ескізного проекту. А ця людина почала перебудовувати таку країну, не маючи взагалі ніякого плану. Правда, і ми в цьому винні, що дозволили йому таке творити. І що, шановні виборці, людині, яка звела нас до рівня жебраків, ви згодні й далі підкорятись? Якщо тоді, коли в нього була влада, він нічого не зробив для економічної реформи, то невже це він зможе зробити тепер?

Пройшло шість років у розмовах, і досі немає чіткого плану виходу з кризи. Та й не буде, бо вихід із кризи можливий тільки за сильної виконавчої влади. Це добре зрозумів Єльцин, коли взяв собі надзвичайні повноваження. А що робиться в нас? На кожне 100-тисячне місто більш ніж півтори сотні дилетантів, і кожний з них тягне у свій бік. Та за таких умов з ніякої кризи вийти не можна. Горбачов же зі своєю командою на це не здатний, а важкий тягар відсталих в економічному відношенні республік нам теж не витягнути. Ось ще один аргумент за незалежну Україну, матеріальних ресурсів й талановитих людей у якої вистачить.

Ось чому 1 грудня я голосуватиму за незалежну Україну.

Юрій СЕРБІН,
народний депутат України, росіянин.
Сумська область.

ХОЧЕМО БУТИ

Експрес-опитування

Думки зненацька завжди цікаво знати. Бо відбивають вони те, що людина носить в собі, над чим розмірковує про себе, якось визначається. Тому підходячи до людей на вулицях Києва, ми, так би мовити, не мудрствували лукаво, а просто запитували: «Як ви ставитеся до незалежності України і чому?» Відповіді були різні, але обнадійливі. Для всіх нас.

Лариса КОВАЛЕНКО, інженер-гідрогеолог (Київ):

— Позитивно. А чому? Треба спробувати побути незалежними, можливо, й буде краще.

Леонід ВОСКОБОЙНИК, колишній військовий, нині робітник-електромеханік (Київ):

— Позитивно, бо вважаю, що незалежна республіка надасть найбільші можливості для всебічного розвитку людей, економічну й політичну свободу. Єдине, що мені видається необхідним, це економічний союз з іншими республіками. Я не переконаний, що ми зможемо самі забезпечити себе всім необхідним.

Параскевія СИТЮК, пенсіонерка (с. Велика Димерка Броварського району Київської області):

— Ловко ставлюся. А погано чи добре буде — не знаю. Та й звідки мені, сільській бабі, це знати.

Світлана НАУМЕНКО, інженер-плановик (Київ):

— Позитивно ставлюся. Я хочу, щоб ми були господарями в своїй країні.

Анатолій ПАВЛЮК, курсант (Чернівці):

— Якщо відверто, то до незалежності України я ставлюся позитивно, але незалежність має бути неповною. Економічно Україна може бути незалежною, але політично входити до складу Союзу.

Володимир КРЮКОВСЬКИЙ, майор (Київ):

— Це дивлячись, яка незалежність. Як на мене, то повна економічна незалежність неможлива, Україна на дві третини зв'язана з Росією. Якщо незалежність України буде такою, як у прибалтійських республік, то республіка, так би мовити, помре миттю, і відповідати за це буде нівідомо хто. А політична незалежність у кожної республіки нині буде й так, і підпорядковуватися центрові вони будуть зовсім по-іншому.

Едуард АБРАМОВИЧ, водій (Київ):

— Без поняття... Ні, я — українець, тому за Україну.

Антоніна КРИШТАЛЬ, пенсіонерка (Київ):

— Позитивно. Я сама — росіянка, але чоловік — українець, тут виросли мої діти. Я люблю Україну.

ЗВИЧАЙНО Ж, ТАК! АЛЕ ТІЛЬКИ...

ФРАНЦУЗИ іронізують: чим більше змін, тим більше все залишається по-старому. Цими днями в «Известиях» повідомлялося, що на Держраді грунтовно обговорювалося питання про те, якою буде роль республік і яким стане новий центр. На думку Михайла Горбачова, як пише газета, тут очікується «великий перерозподіл повноважень». Республіки категорично проти того, щоб під тиском тих чи інших обставин реанімувати старий центр. «Я поділяю таку позицію, — заявив Президент СРСР, — але за однієї умови: нова держава повинна мати у своєму розпорядженні ефективні владні функції і повноваження». Тобто попередня формула «сильний центр — сильні республіки» в новій упаковці: республіки, звичайно ж, повинні стати незалежними державами, але при цьому вони мають входити до складу єдиної союзної держави, наділеної «ефективними владними функціями» — одна держава всередині іншої.

Йшлося про політичний договір. Звернемося тепер до договору про економічне співтовариство, під яким наш Прем'єр поставив підпис 6 жовтня. За текстом договору, зокрема, допускається введення державами співтовариства національних валют. Але держави повинні виконувати умови, які виключали б можливість завдавати шкоди грошовій системі Економічного співтовариства. Неважко передбачити, що сам центр і буде визначати — є та шкода чи її немає.

Другий приклад. У договорі визнається верховенство законодавчих актів, які входять у співтовариство держав (стаття 40), однак останні повинні забезпечити відповідність свого законодавства актам співтовариства (стаття 41). Якщо в статті 40 визнається верховенство законів «незалежних» (термін «незалежні» міститься в преамбулі договору) держав, то в статті 42 говориться про пріоритет законів співтовариства: «У разі, якщо даним договором, угодами до нього чи нормативними актами, прийнятими інститутом Економічного співтовариства в межах своєї компетенції, установлені інші правила, ніж ті, які містяться в законодавстві держав — членів Економічного співтовариства, то визнається пріоритет договору, угод і нормативних актів Економічного співтовариства». Спробуй тут розбери, що головніше: «верховенство» чи «пріоритет» (у перекладі з латинської «пріоритет» — це першість). Ясно тільки одне: в тексті підписаного нами договору закладено юридичну основу для того, щоб чиновник центру міг спокійно сказати: «Нехай ваш закон на Україні має верховенство, але наш закон ви повинні виконувати в першу чергу, оскільки він має першість».

І в тому, що саме таке чиновник скаже, можна і не сумніватися.

Можуть сказати, що на підписання договору нас штовхають надто тісні зв'язки з іншими регіонами колишнього СРСР і що в разі нашої непокори до нас не надходитимуть нафта, газ, ліс, папір і запасні частини. Але якщо ми не почнемо перебудовувати структуру нашого господарства, його переорієнтацію, то і через п'ять, і через десять років так само будемо міцно зв'язані по руках і ногах. Колись же треба наважитися порвати пута, як це сміливо зробила свого часу Фінляндія. Зробила і нічого — вижила, і не тільки вижила, а й ще, на зло нам, процвітає.

І ще про одне. В тексті договору дуже багато загальних фраз, які можна тлумачити, як кому заманеться, багато декларацій. Нам кажуть: «Підпишете договори, а потім ми впродовж трьох місяців напишемо більше двох десятків інструкцій, які і виявлять справжній зміст договірних принципів». Іншими словами: «Підпишіть пустий бланк, який ми заповнимо потім». Але навіщо така поспішність? Шість перебудовчих років тупцювали, а тепер з місця в кар'єр? Чому б не вчинити по-людськи: спершу підготувати весь пакет договірних документів, а потім республіки поставлять свої підписи, якщо цей пакет їх влаштує?

Безперечно, становище в країні непросте. Але не можна відкладати рішення стратегічних завдань по створенню незалежної демократичної України через ті чи інші не досить сприятливі для цього ситуації. Вони, ці ситуації, завжди були і завжди будуть. Технічні утруднення треба вирішувати технічними засобами, не ставлячи під удар необоротний процес національного відродження України, що почався.

Володимир ЧИРКОВ.

З пошти

Чому я голосуватиму за Леоніда Кравчука

Наближаються референдум про незалежність і вибори першого Президента суверенної республіки (впевнений, що більшість проголосує за незалежність). Що стосується виборів Президента, то, на мою думку, кандидатура Леоніда Кравчука стоїть вище на багато щаблів від «козацької демократичної сотні» претендентів. Це людина мудра, з виваженою, гнучкою політикою. Він приваблює своєю витримкою, мудрістю і вмінням себе вести. Леонід Кравчук почав виводити парламент на рівну політичну дорогу. Його «недоліки» у тому, що він не сидів у тюрмі, але в цивілізованих країнах кандидатові в Президенти не обов'язково там бувати або писати в Ядлівці романи.

Пише ці рядки не партократ, а колишній «антисоветчик». Писав я вірші і про райком і про суд, звичайно, критичні. Але коли всім дозволили розкрити рота, я перестав критикувати застійну партію. Як колишній спортсмен, вважаю, що тільки немисляча людина може критикувати те, що вже й так з'ясовано. Нині потрібно всім працювати. І отим, що сидять у парламенті, як «весільні генерали», а не співавтори отого безпорядку в Україні, і правим, і лівим. А мітинги треба проводити під гаслом «збирання капусти», «збирання картоплі», а то їсти всі хочуть, а робити — лише каліки-ветерани, що залишилися в селах.

Звертаюся до всіх людей України. Якщо хочете бачити свою неньку вільною, квітучою і без крові, голосуйте за Леоніда Кравчука.

Володимир ЧЕРНІКОВ.
Бровари
Київської області.

Звернення з Москви

Голосуйте «ЗА»

Дорогі брати і сестри. До вас, до вашої свідомості в цей вирішальний час для долі рідного краю звертаємося ми, вихідці з України, згуртовані в Товаристві української культури «Славутич» у Москві. Збулася вікова мрія нашого багатостраждального народу — бути повноправним господарем у своїй домівці. Скільки дочок та синів поклали своє життя за волю України на вівтар незалежності, та лише сьогодні з'явилася можливість досягти жаданої мети парламентським шляхом.

Однак усі ті, хто звик на Україну дивитись як на дармову пшеничну комору та сировинний придаток, не дрімають і всілякими способами ведуть шалену антиукраїнську пропаганду, звинувачуючи нас у найрізноманітніших гріхах. Їхнє завдання одне — не дати українцям можливості піднятися з колін і стати поруч з цивілізованими народами світу. При цьому методи застосовуються найбрудніші: від паплюження історії та культури, розпалювання релігійних та міжнаціональних відносин до розчленування України на окремі шматки.

Це все було. Нового тут нічого немає. Так ділили Османська імперія, Річ Посполита, Австро-Угорщина, царська Росія, її комуністичні спадкоємці, так ділила і фашистська Німеччина.

Отже, все залежить від волі і бажання самого українського народу, представників усіх національностей, які живуть і працюють в Україні.

Противники української незалежності залякують вас, свідомо й відверто саботують економіку України, піклуються ніби про вас, а насправді дбають лише про власний добробут, хочуть і надалі використовувати вашу тяжку працю для власних потреб.

Першогрудневий референдум нав'язаний Україні партійно-бюрократичним апаратом. Та якщо вже так, нехай буде референдум. Але не даймо ошукати себе. Одностайно проголосуймо ЗА НЕЗАЛЕЖНІСТЬ!

Історична секція Товариства української культури «Славутич».
Москва.

ГОСПОДАРЯМИ

Наталія СВИРИД, студентка (Київ):

— Що вам сказати... До незалежності України ставлюся позитивно тому, що хочеться краще жити.

Олексій ОМЕЛЬЯНЕНКО, студент, майбутній економіст (Київ):

— За самостійність України обома руками. Тому, що в ній, по-перше, має бути відновлено демократію, свободу слова, громадянські права людини. По-друге, незалежна Україна має повернути хоч частину того, що в неї забиралося за попередній час, і стабілізувати нашу економіку. Щоб хоч якось можна було прожити. І по-третє, в контексті стабілізації економіки треба якнайшвидше вводити власну валюту. Це найважливіший фактор нашого поступу до економічних реформ.

Юрій МІНДАДЗЕ, директор малого підприємст в (м. Кузнецовськ Рівненської області):

— Я — за Україну повністю незалежну. Досить: вже пожили в Союзі 74 роки разом. З незалежною Україною пов'язую багато надій, бо хоча я й грузин, але в Україні живу з 1977 року.

Олександр ЧАРНЕЦЬКИЙ, робітник Київського телецентру (с. Музичі Києво-Святошинського району Київської області):

— Звичайно хочу, щоб Україна була незалежною. Чому? Та тому, щоб ми працювали самі на себе, щоб я міг виховати сина, одягти його, взути, нагодувати, як личить. А то що ж виходить: не можу купити доньці, синові нічого. До чого ми дожилися в цьому Союзі?! Нічого не можу зрозуміти. Як люди будуть жити? Я живу в селі, у мене є своє господарство, але що ви, городяни, будете їсти цієї зими? Дайте нам свободу, дайте необхідне, пшеницю, комбікорми, і ми завалимо Київ м'ясом, і всім буде нормально жити.

Юрій ДОЦЕНКО, студент (Київ):

— Я ще, на жаль, не голосуватиму, але вважаю, що нам краще відділитися. Україна має всі передумови й можливості, щоб бути самостійною, розбудувати свою економіку.

Олександр МАРЦИНОВСЬКИЙ, курсант (Житомир):

— Повністю за незалежність України, бо народився й виріс на цій землі. Вона має бути суверенною без усяких обмежень.

Опитування провели Володимир СКАЧКО і Сергій КОВАЛЬЧУК, спеціальні кореспонденти «Голосу України».

«НАМ — СВОЄ РОБИТЬ»

При Радянській владі селянина завжди тримали за дурня, який не дасть ладу собі і яким обов'язково треба керувати. За останні роки скільки вже змінилося вивісок на начальницьких конторах. Були в районах управління сільського господарства, райагропроми, агропромоб'єднання, тепер от знову управління... Проситься хлібороб на волю, а йому — дзуськи. Без мудрих вказівок центру, мовляв, у вас і поля бур'яном позаростають, і худоба повиздихає.

Щось подібне відбувається сьогодні на державному рівні у ставленні верхівки колишнього Союзу до політики незалежності і суверенітету, що її проголосила Україна. Приклад країн Прибалтики, які через кров і тортури ледь вирвалися з братніх обіймів Москви, не обіцяв легкої долі й нашому багатостраждальному народові. Так воно і вийшло. Імперські цербери через газети і телебачення з усіх сил пнуться «не пущать», залякують обивателя страшними карами, оголосивши нам, по суті, психологічну війну.

Я людина від землі, і мені важко розібратися в тонкощах великої політики. Однак перипетії навколо підписання економічної угоди між колишніми союзними республіками утвердили мене в думці, що таки правильно вчинили Верховна Рада України, її Президія, відмовившись упрягтися за компанію в нове ярмо. Не кажу вже про звернену безцеремонність організаторів «історичної події», які до останнього тримали текст договору в секреті, переконані, мабуть, що так і личить діяти в «новому Союзі». Навіщо нам співтовариство, рішення якого ставитимуться вище законів суверенної республіки? Навіщо нам наддержавна структура, яка за своїм призначенням мало чим відрізняється від старого «центру» з його методами керівництва?

Найогидніше те, що в потугах за будь-яку ціну втримати Україну під своїм «ковпаком», реаніматори вдаються до сумнівних і небезпечних прийомів. Один з них — спроба, зігравши на економічних труднощах сьогодення, посіяти ворожнечу між народами, зокрема російським та українським. Село Рижівка — центральна садиба нашого колгоспу «Родина» і російське селище Тьоткіне не просто сусіди. Тут перейшов з одного боку вулиці на інший — опинився «за кордоном». Споконвіку ми живемо у дружбі й злагоді, не рахуючись з умовностями адміністративно-територіального поділу. Скажімо, Тьоткінський цегельний завод «квартирує» у нас і бере сировину з нашого кар'єра. Коли ж колгоспу приходять залізницею вагони, сусіди без зайвих слів виділяють нам свого маневрового тепловоза. Ходимо один до одного в гості, наші хлопці сватаються до їхніх дівчат і навпаки.

І ось тепер побратимам втовкмачують у голову, ніби Україна винна, що в російських магазинах погано з цукром, борошном, іншими продуктами. Та попри старання московським підбурювачам люди не вірять. Про що можу судити з власного досвіду. Хоча хто знає, як воно повернеться далі?

Микола КОСТЮЧЕНКО, голова колгоспу «Родина».

Сумська область.

Предстоящий всеукраинский референдум дает блистательную возможность 12 миллионам неукраинцев доказать, что Украина стала для них Отчизной, что они живут чаяниями и надеждами этой земли.

Л. КАПЕЛЮШНЫЙ.
«Известия».
23.11.91.

За межі України вивозилось близько 20 відсотків суспільного продукту. Україна посідала провідне місце в товарообігу колишнього Союзу: 18 відсотків по ввезенню і 20 — по вивезенню продукції. Одна Україна ввозить і вивозить стільки, скільки республіки Середньої Азії, Казахстану і Прибалтики разом. Із колишніх союзних республік на Україну припадає найбільша кількість галузей, продукція яких вивозиться: п'ять із 12.

РЯТУВАТИ НАС НЕ ТРЕБА

Не встигли висохнути чорнила на Акті про державну незалежність України, як на неї почався шалений тиск. Першою ластівкою, точніше вороною, була так звана заява прес-секретаря Президента Росії. Услід за заявою прилетіла делегація з найкращих представників нової Росії. За що спасибі О. Руцькому — він-таки побачив: справа набагато серйозніша, ніж це спочатку здавалося з Москви.

Зважаючи на міжнародну громадську думку, а точніше, на мішки з грошима, причини тиску на Україну треба було замаскувати благородними намірами. А найблагороднішим, звісно, є захист людей, їх життя, прав і свобод. Хтось згадав, що росіян в Україні мешкає близько 12 мільйонів, отож хутко й заходилися рятувати. Я недарма використав слово «згадав». Бо всі жителі України, у тому числі й ми, росіяни, після страшної чорнобильської катастрофи не дочекалися бодай якоїсь підтримки, допомоги. А тут раптом така турбота. Цілком зрозуміло, що вона є суто кон'юнктурною, відповідно до вимог часу, головна мета якої — врятувати не нас, росіян (поки що ми не відчуваємо загрози з боку України та українців), а «единую, неделимую, истовую и тысячелетнюю».

Важко розлучатися із становищем «старшого брата». Слухаючи все те, що нині мовиться на адресу України, чуєш біль та тугу власника, в якого не стало найкращого шматка його власності. Чого тільки вартий вираз: «Потерять Украину...». Хоча б при цьому яку-небудь «купчую крепость» показали. Хоча б якийсь документ, що узаконює право власності Росії на Україну. Немає таких документів і бути не може. Є тільки вислів відомого головного інженера «человеческих душ» О. Фадєєва: «Россия находится там, где ступала нога русского человека». У ньому пояснення «загадочной» — тільки не скажу, що російської, — імперської душі.

Цілком зрозуміло, що за величність треба платити, і багато. Те, що могло б створити добробут кожному і всім, поглинає ненаситний молох величності. Візьмемо Нідерланди. Колись вони разом з Іспанією та Британією ділили світ. А коли ця країна відмовилася від потуг на величність, то стараннями своїх жителів стала трохи кращою за рай. Дивно, та й годі: поруч Німеччина, Швейцарія, кордони відкриті, але ніхто не тікає. І Великобританія, поки правила морями, не дуже розкошувала. Нині — інша справа. І сама багата, і всі її колишні колонії не хочуть втрачати з нею зв'язків. А самі англійці — дуже шановані серед рівних народів Британського співтовариства. А поруч з Україною хтось і надалі з шаленою впертістю бореться за почесне звання «старшого серед злиденних». Зрозуміло, що коли всі навколо жебраки, то єдине, що гріє душу і приносить радість,— це усвідомлення того, що ти все ж таки старший жебрак. Бо більше немає чим тішитися.

Тим росіянам, які нині що з неприязню або з підозрою дивляться на Україну, хочу сказати: не Україна вам ворог, а ті, хто не бажає ні вашої, ні нашої свободи. І голодні ви (та й ми не зовсім ситі) не тому, що Україна «хлеб и мясо зажала», а тому, що нами, як і раніше, правлять ті ж самі, хто привів країну до «розквіту» в часи застою та перебудови.

Нині історія дає нам прекрасний шанс викинути на смітник усе те, що роз'єднує нас, що заважає нам жити дійсно народами-братами.

Поки що Україна найспокійніший край. Думаю, й надалі так буде. Та й узагалі, нині люди не за національностями групуються. Бо для нас, 12 мільйонів росіян, Україна така ж сама мати, як і для українців. На цій землі ми народилися, виросли, живемо і працюємо. І, мабуть, коли прийде час кожного, у цю ж саму землю повернемося. Їхати нам звідси нема куди, хіба що у відрядження або в подорож. Тих, хто «хвилюється» за нас, росіян, хочу запитати: ви справді вірите в те, що росіян будуть ображати в тій країні, де міністр оборони та Генеральний прокурор — росіяни? Та й не про те думають українці, як нас звідси витурити. Вони шкодують, що не змогли запобігти виїзду євреїв. Виїхало 1,5 мільйона євреїв, і Україна щось навіки втратила. А тут, даруйте, 12 мільйонів. Це невід'ємна частина України. Свої надії на краще життя пов'язуємо тільки з незалежною Україною, про оновлені ярма чути не бажаємо. Зрозуміло, що свої надії ми пов'язуємо і з переходом до приватної власності, з перетворенням кожного жителя України в господаря. І з демократичним відродженням Росії. Росії А. Сахарова, В. Буковського і ще багатьох мільйонів чесних і порядних росіян.

На нас чекає велика, напружена робота, і треба зробити так, щоб ніхто не заважав працювати! Якщо бажаєте чимось допомогти нам, росіянам, які живуть в Україні, зробіть Росію багатою, заможною, щасливою, дайте нам можливість гордитися Росією, а не дивуватися її черговим вибрикам. Ось цим ви нам дуже допоможете. А рятувати нас не треба!

Олег ПЕСТРЕЦОВ, викладач політекономії.

Ми — з вами, брати!

ВОРКУТА — «ЗА»

Громадяни України! До вас звертається українське товариство «Дружба», що об'єднує близько 30 тисяч українців Воркути. Від вашого вибору 1 грудня залежить доля матері-України. Закликаємо вас віддати голоси за незалежну Україну. Нехай долю нашої батьківщини визначить український народ!

Телеграмою —

Дмитро УСЕНКО, голова товариства.

Воркута.

Валерій Марченко — літературознавець, перекладач, есеїст. Народився 1947 року в Києві.

По закінченні Київського університету 1972 року працює в «Літературній Україні». У республіканських часописах виходять його літературознавчі дослідження, нариси. Видавництва друкують Марченкові переклади азербайджанської класики.

Вперше заарештований 1974 року й засуджений до шести років таборів і двох — висилки.

Неволя перетворює молодого літературознавця на свідомого борця за незалежність України. Він пише нариси, есе, заяви про життя політв'язнів СРСР. Твори нелегально передавалися на волю, згодом — за кордон, де їх озвучували диктори західних радіостанцій.

Повернувшись 1981 року до Києва після ув'язнення, Марченко продовжує правозахисну й літературну діяльність. Через два роки його знову кинули за грати. Після вироку—останній етап в житті літератора. У жовтні 1984-го Валерія не стало.

«Звичайний страх» — один з циклу нарисів, написаних борцем у неволі.

Звичайний страх

Валерій **МАРЧЕНКО**

Їх було троє, вишколених слідчих, проти самого мене — по-дилетантськи невправного в замітанні слідів, не обізнаного з кодексами, не здатного навіть путньо збрехати. Від перших днів відсидки в будинку, змалку і всім відомому на Короленка, 33, я по-своєму розв'язував питання революціонерів «Що робити?» Впевнений у вилученні лише «Київського діалогу», я звернувся до ЦК ВЛКСМ із заявою, пояснюючи, що написав одну статтю з націоналістичних позицій, і прохав потурбуватися про мою долю. Тоді ж, не без потаємної думки, що в ЦК партії гуманніші, а ще мало обізнані з усіма витівками КДБ, написав Щербицькому щодо факту арешту й непомірно жорстокої кари, яка загрожує мені за антирадянську статтю. Наступного дня я вже шкодував, що поквапився з відсиланням заяви до першого секретаря, бо майор Сірик запропонував мені дати пояснення з приводу документа «За параваном ідейності». Лейтмотивом допиту було: скільки ще? Я присягався, що тільки дві написав, але Олександр Сірик уже не вірив у мою щирість. Я ж, заперечуючи, під час розмови думав, як було б добре дописати в заяві Щербицькому ще «За параваном ідейності».

Коли за столиком допитуваного переглядав свої статті, спало на думку, що їх ніколи не прочитають люди, заради яких, власне, писалося. Це було настільки гнітючим, що повернувся до камери з головним болем. Виходило, все — намарно. Я розбивався об неподоланний мур, і ніхто не дізнається про мої зусилля. Переді мною бовванів термін у концтаборах, що з моїми хворими нирками віщувало один кінець, а я не мав чим шпурнути наостанку в моїх мучителів. Голос волаючого в пустелі — а саме таким був аналіз моїх творів у покоях КДБ — мене не задовольняв.

В уяві постали колишні друзі. Юрій Косенко на першому ж допиті зізнався, що в його присутності я припускався висловлювань ворожого змісту. Так, я казав про колоніальне становище України в складі СРСР, обстоював її відокремлення, мотивуючи багатством природних ресурсів, а також ідейною необхідністю. Я пошкодував, що стільки часу терпів того слимака біля себе, не набив йому пики і не переспав з його жінкою. У своїх мріях про відплату я завжди — жорстокий і цинічний.

Потім простяглася низка допитуваних приятелів та знайомих, чиї одкровення просто приголомшували. Кадебісти прагнули мати докази моєї антирадянської агітації та пропаганди (це у приватних розмовах — іс!), і вони витягали потрібні їм зізнання зі свідків, а відтак — із мене. Хисту в тій справі їм, поза сумнівом, не позичати. Критика щасливого сьогодення, влади, устрою пашіла з моїх крамольних творів. Тому зміст протоколу звичайно зводився до того, що у своїй наклепницькій статті ім'ярек звинувачений заперечує необхідність керівної ролі партії, виступає з нападками на письменників, які пишуть методом соціалістичного реалізму, глумиться з почуття радянського патріотизму тощо.

У тій ситуації я вирішив промовчувати, заспокоюючи себе тим, що моя «укрита злість, облудлива покірність» знайдуть вихід належного часу. Не знав я тільки тоді, що не утверджуване спротивом мріяння не дає користі, а призводить до поразки так само, як і негайне здавання. Валерій Дяченко, ба навіть мій кузен в один голос запевняли: я припускався висловлювань антирадянського націоналістичного характеру. Переді мною проходив неначе сьогочасний вертеп, де нікчем та мерзотників грали ті, що в житті лише удавали порядних людей.

Мій новий співкамерник, довідуючись про хід допиту, щоразу викладав свій погляд на речі:

— Бачиш, які козли. Не можуть язика потримати за зубами. Тобі сидіти бозна-скільки, а вони в КДБ приходять сповідатися. Нікого не шкодуй, думай про себе.

Я не раз чув подібну концепцію егорайка і до арешту, тому мовлене Борисом Івановичем Гаркушею не викликало підозри. А тим часом мій неокріплий потяг обстоювати правду помалу поступався перед бажанням самозбереження. Слідчі прицільно вивалювали на мене зізнання, добуті з розпластаних друзів, викликаючи негативну реакцію і проти тих, хто спершу заперечував зв'язок зі мною.

Це виявилося, зокрема, в епізоді з поетом Віталієм Конопельцем. Мій кузен Толик впевнений, що від правдивих показів мені буде тільки краще, виклав благодійним чекістам, що я давав йому Дзюбине «Інтернаціоналізм чи русифікація?». Цей напад одвертості обійшовся мені, зрозуміло, недешево. Мою душу одразу обступили запитаннями — у кого брав, кому давав? І щоразу подружньому, майже зі співчуттям у голосі нагадували про покарання. Я сказав, що «так званий трактат» узяв у канадця Павла Гріня, який учився зі мною в університеті. Хоч це було й негарно, — підкладати свиню канадському комуністові, — я вирішив, що нашу студентську дружбу можна піддати такому випробуванню: кадебістам до нього — зась, а мені — істотна полегкість.

Слідче тріо аж ногами засовало, коли я сповістив їм про такого давця Дзюбиного твору. Вони ж бо так шукали коло мене джерело націоналістичної зарази, а тут — іноземець, та ще й українець. Суцільна пандемія!

Допит провадив майор Сірик. Старші лейтенанти Похил і Селюк уважно дослухалися кожного слова моєї імпровізованої оповіді. На їхніх обличчях легко читалося: знаємо ми цих євро-канадських комуністів!

За того, без вини винного гостя, на землі батьків допитували, неодноразово, додавши, зрештою, що і з ним я провадив антирадянські розмови. Підстава? Я не міг не відгукнутися схвально про Дзюбину працю.

Я дійсно не міг. Розкопуючи наші взаємини з Віталієм Конопельцем, виявили, що і в його присутності я припускався крамольних висловлювань.

Повернувшись після того до камери, я замислився: що міг сказати їм Віталій ще? Бо слідчий наостанку кинув: «У нас буде про що побалакати наступного разу».

Тепер мені здається дивним, що кожний нововиниклий епізод справи я сприймав з неймовірним напруженням. Той хід Похил зробив, швидше всього, навмання. Але з допомогою стукача в камері легко перевірити його наслідки. На Конопельця вони, напевно, мали оперативні відомості. Він проходив свідком у справі заарештованих 1972 року киян. Отож тепер вони прагнули дізнатися про якісь невідомі їм факти.

Я ходив весь вечір замислений. Невеселі думки точили мене й наступного дня.

— Щось неприємне? — співчутливо запитав Гаркуша.

Людина, з якою разом їси, гуляєш, миєшся, спиш, ділишся одержаним пакунком, а головне, яка в тій самій біді, що й ти, мені здавалось, не може бути лихою. Тим більше він не одержував додаткових передач, а на фіктивну інформацію, яку я сказав йому для перевірки, слідчі чомусь негайно не зреагували. Тому я іноді не бачив підстав критися від нього.

Ми вийшли на прогулянку, і я сказав:

— Бачиш, боюся, щоб хлопець не розпатякав дещо.

— А що таке? — байдуже запитав Гаркуша.

— Та давав мені одну річ читати. Невже всипле?

За якийсь час мене викликали на допит і оголосили: Конопелець показав, що передавав мені читати «Інтернаціоналізм чи русифікація?». Мені б елементарно, обурившись, зажадати очної ставки, заперечувати все підряд, а я похнюпився і ствердив: так, було. Натомість вигадане з канадцем перетворилося на окремий епізод, і всі мої намагання реабілітувати ошельмованого комуніста успіху не мали. Епізод інкримінували на суді.

З Федором Гарвазійовичем Похилом я міг би бути на приятельській нозі, річ певна, до того. На 7 років старший за мене, він, хоча родом із села, цілком адаптувався до атмосфери міста, і в мові навіть вживав суто київських зворотів, дотепів... З людьми такого гатунку я збавляв час у балачках про спорт, жінок та інші речі, де б не виказувалася неблагонадійність. Від пересічного homo sapiens він вирізнявся хіба небагатослівністю, коли мова заходила про його особу. Однак, це був стовідсотковий кадебіст.

Ми розбирали ту частину «Київського діалогу», де йшлося про голод 1933 року. Похил одним махом вивів у протоколі, що я зводжу наклеп на радянський суспільно-державний лад, спотворюю картину минулого українського народу.

Настроївши себе, що обуха батогом не переб'єш, я тривалий час не заперечував навіть найбільш обурливих висновків кадебістів щодо моїх творів. Проте тут мені терпець урвався. Я запитав Похила, на якій підставі він робить висновок, що голод 1933 року не був штучний?

Він сказав, що це загальновідомо, а його особисте джерело інформації — мати-селянка, яка сама пережила лихоліття, тому звинувачувати партію й уряд у такому страшному злочині — злочинно.

Я запитав, чи відомо йому про інші злочини партії, розголошені самою партією на XX та XXII з'їздах?

Він пояснив: то — трагічні помилки часів культу особи Сталіна, зрештою, викриті й засуджені.

Я сказав, що його тлумачення сталінізму не оригінальне, бо, переказують, одразу по з'їздові до мавзолею поклали вінок з посвятою: «Посмертно репресованому — від посмертно реабілітованих».

Похил злісно глянув на мене.

— А я вам кажу, в цьому нема підстав звинувачувати всю партію!

— А кого ж звинувачувати, що силоміць позабирали харчі й заморили голодом 9 мільйонів, у той самий час продаючи за кордон зерно за ціною, нижчою від собівартості? Нічого собі викриті помилки, про які ані словом самі не згадують та ще й судять інших за згадку!

На це Похил не мав чим крити, і гонор слідчого заграв бурхливо. Він почервонів і ляснув долонею по столі:

— Ну, досить цих теревенів! У вас маніяцтво із цим голодом! Ви усвідомлюєте, що обстоюєте твердження, яке суперечить давно і загальновизнаному? Та ви просто соціально небезпечний, і вас слід направити до психіатричної лікарні!

У мене всередині все похололо: вони запровадять мене до божевільні. У камері я згадав Василя Рубана, який навчався в університеті, на два роки старший за мене. Його виключили з 3-го курсу. Потім, уже працюючи в «Літературній Україні», я зустрічав його в Спілці. Рубан приносив свої оповідання, намагаючись їх опублікувати. Мені переповідали зміст його самвидавівського роману, де зображено кадебістів досить реалістично і через те, зрозуміло, для них неприйнятливо. Його заарештували 1972 року, але він відмовлявся давати покази. Це, наскільки мені відомо, стало головною причиною, що його вкинули до божевільні. Судом дістав 7+ нескінченність.

Я знав Рубана особисто, розумів, що божевільня — то відплата за його непримиренність. Але, скажімо, із запровадженими туди Плющем, Плахотнюком я знайомий не був, і думка, що в отих, напевно, із психікою щось негаразд (неможливо, щоб кадебісти пакували туди людей так безоглядно!), — така думка в мене з'являлася.

Та тепер я на власному досвіді переконувався, що потрапив у лабети до тих, хто здатний на який завгодно злочин, коли стати їм упоперек дороги.

— А що ти гадаєш? — повернувся до порушуваної ним раніше теми Гаркуша. — І згноять у дурдомі. Ти цих песиголовців не знаєш. Он мені розповідали на зоні, одного дядька тримали щось із двадцятеро літ. Звідти скарги не випускають, від дурних. Роблять, що хочуть. Отож, не заїдайся з начальством, а скачи, враже, як пан скаже.

Я любив життя. І від самої думки проміняти гучний, сяйний Божий дар на гибіння серед божевільних мене хапали дрижаки.

Увесь свій вік я погоджувався. У піонерах я виконував те, що мені казали вчителька й старша вожата. Комсомольцем слухався комсорга та вчителів. Студентської пори наді мною верхово-

дили викл
комсомоль
ставники
ті мусив в
ки голре
го секрета
організаці
менником
ного житт
вана неп
мовидний
не опинит
блазника
тоді шука

Що ж,
ня дійсн
винув. Т
КДБ, сам
того, щоб
бистістю,
далі я під
без конфр

— Ви
читати Дз
ціоналізм
матері.
уп'явся в
відвів очі
що виказа
рію, ви
повісти во
кожний н
тиме прот
жемо звіт
кінця од
чогось.
четься к
за ніщо?

Нев
щоб поча
у вашої м
рібно ще
ти веремі

Я гадав
Ну, нехай
але чому
зав, що
вона відм

Я
тільки
що вчини
найдорож
сам вика
рав на м
рі, почут
а я бе
ошукати.
Але розу
Тут пот
виявилос
ло.

Мама
що, коли
протокол
вожилася
я не міг
добровіль
рика, в
магаєтьс
Але той
ністю за
не не з
фізичних
зав прав
во було
фізичн
но.

Я не з
ні става
мому би
рьох, і п
залишало
страктни
в тій си
порадно.
відшукат
падати д

Ні до,
му жит
подібного
хор з ан
вив свое

— Щ
когось з
про себе

Я май
що від
кому не
ної міри
йшов по
не лише
ження
ди та а
свідків.
їм ареш
нили ме
щоб пр
даність
давали
мовою.
втрата н
ще один
порядни

Падін
ля про
коли на
віть ро
радянсь
українсь
(ішлося

перекладач,

72 року пра-
канських ча-
дослідження,
і переклади

суджений до

рознавця на
Він пише на-
СР. Твори не-
— за кор-
радіостанцій.

ув'язнення,
ературну ді-
ули за грати.
тора. У жов-

сів, написа-

навмання. Але з допомогою стукача в камері легко перевірити його наслідки. На Конопельця вони, напевно, мали оперативні відомості. Він проходив свідком у справі заарештованих 1972 року киян. Отож тепер вони прагнули дізнатися про якісь невідомі їм факти.

Я ходив весь вечір замислений. Невеселі думки точили мене й наступного дня.

— Щось неприємне? — співчутливо запитав Гаркуша.

Людина, з якою разом їси, гуляєш, миєшся, спиш, ділишся одержаним пакунком, а головне, яка в тій са-

Валерій
МАРЧЕНКО

мій біді, що й ти, мені здавалось, не може бути лихою. Тим більше він не одержував додаткових передач, а на фіктивну інформацію, яку я сказав йому для перевірки, слідчі чомусь негайно не зреагували. Тому я іноді не бачив підстав критися від нього.

Ми вийшли на прогулянку, і я сказав:

— Бачиш, боюся, щоб хлопець не розпатякав дещо.

— А що таке? — байдуже запитав Гаркуша.

— Та давав мені одну річ читати. Невже всипле?

За якийсь час мене викликали на допит і оголосили: Конопелець показав, що передавав мені читати «Інтернаціоналізм чи русифікація?». Мені б елементарно, обурившись, зажадати очної ставки, заперечувати все підряд, а я похнюпився і ствердив: так, було. Натомість вигадане з канадцем перетворилося на окремий епізод, і всі мої намагання реабілітувати ошельмованого комуніста успіху не мали. Епізод інкримінували на суді.

З Федором Гарвазійовичем Похилом я міг би бути на приятельській нозі, річ певна, до того. На 7 років старший за мене, він, хоча родом із села, цілком адаптувався до атмосфери міста, і в мові навіть вживав суто київських зворотів, дотепів... З людьми такого гатунку я збавляв час у балачках про спорт, жінок та інші речі, де б не виказувалася неблагонадійність. Від пересічного homo sapiens він вирізнявся хіба небагатослівністю, коли мова заходила про його особу. Однак, це був стовідсотковий кадебіст.

Ми розбирали ту частину «Київського діалогу», де йшлося про голод 1933 року. Похил одним махом вивів у протоколі, що я зводжу наклеп на радянський суспільно-державний лад, спотворюю картину минулого українського народу.

Настроївши себе, що обуха батогом не переб'єш, я тривалий час не заперечував навіть найбільш обурливих висновків кадебістів щодо моїх творів. Проте тут мені терпець урвався. Я запитав Похила, на якій підставі він робить висновок, що голод 1933 року не був штучний?

Він сказав, що це загальновідомо, а його особисте джерело інформації — мати-селянка, яка сама пережила лихоліття, тому звинувачувати партію й уряд у такому страшному злочині — злочинно.

Я запитав, чи відомо йому про інші злочини партії, розголошені самою партією на XX та XXII з'їздах?

Він пояснив: то — трагічні помилки часів культу особи Сталіна, зрештою, викриті й засуджені.

Я сказав, що його тлумачення сталінізму не оригінальне, бо, переказують, одразу по з'їздові до мавзолею поклали вінок з посвятою: «Посмертно репресованому — від посмертно реабілітованих».

Похил злісно глянув на мене.

— А я вам кажу, в цьому нема підстав звинувачувати всю партію!

— А кого ж звинувачувати, що силоміць позабирали харчі й заморили голодом 9 мільйонів, у той самий час продаючи за кордон зерно за ціною, нижчою від собівартості? Нічого собі викриті помилки, про які ані словом самі не згадують та ще й судять інших за згадку!

На це Похил не мав чим крити, і гонор слідчого заграв бурхливо. Він почервонів і ляснув долонею по столі:

— Ну, досить цих теревенів! У вас маніяцтво із цим голодом! Ви усвідомлюєте, що обстоюєте твердження, яке суперечить давно і загальновизнаному? Та ви просто соціально небезпечний, і вас слід направити до психіатричної лікарні!

У мене всередині все похололо: вони запровадять мене до божевільні. У камері я згадав Василя Рубана, який навчався в університеті, на два роки старший за мене. Його виключили з 3-го курсу. Потім, уже працюючи в «Літературній Україні», я зустрічав його в Спілці. Рубан приносив свої оповідання, намагаючись їх опублікувати. Мені переповідали зміст його самвидавівського роману, де зображено кадебістів досить реалістично і через те, зрозуміло, для них несприйнятливо. Його заарештували 1972 року, але він відмовлявся давати покази. Це, наскільки мені відомо, стало головною причиною, що його вкинули до божевільні. Судом дістав 7+ нескінченність.

Я знав Рубана особисто, розумів, що божевільня — то відплата за його непримиренність. Але, скажімо, із запровадженими туди Плющем, Плахотнюком я знайомий не був, і думка, що в отих, напевно, із психікою щось негаразд (неможливо, щоб кадебісти пакували туди людей так безоглядно!), — така думка в мене з'являлася.

Та тепер я на власному досвіді переконувався, що потрапив у лабети до тих, хто здатний на який завгодно злочин, коли стати їм упоперек дороги.

— А що ти гадаєш? — повернувся до порушуваної ним раніше теми Гаркуша. — І згноять у дурдомі. Ти цих песиголовців не знаєш. Он мені розповідали на зоні, одного дядька тримали щось із двадцятеро літ. Звідти скарги не випускають, від дурних. Роблять, що хочуть. Отож, не заїдайся з начальством, а скачи, враже, як пан скаже.

Я любив життя. І від самої думки проміняти гучний, сяйний Божий дар на гибіння серед божевільних мене хапали дрижаки.

Увесь свій вік я погоджувався. У піонерах я виконував те, що мені казали вчителька й старша вожата. Комсомольцем слухався комсорга та вчителів. Студентської пори наді мною верховодили викладачі, різномастні комсомольські ватажки, представники парткому. В газеті мусив виконувати вказівки голреда, відповідального секретаря, секретаря парторганізації. Спільним знаменником цього мого духовного життя була оголошувана непомильність при самовидній брехливості. Аби не опинитись у ролі вічного блазника на мотузці, почав тоді шукати власну позицію.

Що ж, критичне сприймання дійсності я в собі розвинув. Та, як виявилося в КДБ, самого розуміння для того, щоб залишитись особистістю, — не досить. Надалі я підписував протоколи без конфронтації.

— Ви не могли не давати читати Дзюбиного «Інтернаціоналізм чи русифікація?» матері. Правда? — Сірик уп'явся в мене поглядом. Я відвів очі й [illegible] зрозумів, що виказав [illegible]. — Валерію, ви повинні щиро розповісти все, бо, зрозумійте, кожний наш сумнів свідчитиме проти вас, і ми не зможемо звітувати, що ви до кінця одвертий, не затаїли чогось. Невже вам так хочеться казна-скільки сидіти за ніщо?

Невже вам хочеться, щоб почалися неприємності у вашої мами? Невже потрібно ще навколо неї крутити веремію?

Я гадав, що збожеволію. Ну, нехай мені мордуватися, але чому ж іще мамі? Я сказав, що давав читати, але вона відмовилася. Ох і ох!

Я [illegible] тільки [illegible] сповна усв[illegible]мив, що вчинив. Я не оборонив найдорожчої в світі істоти, сам виказавши її. Сірик зіграв на моїй любові до матері, почутті [illegible]у йому, а я без[illegible]ав себе ошукати. Де був мій розум? Але розум тут ні до чого. Тут потрібна воля, якої виявилося так образливо мало.

Мама потім розповідала, що, коли їй дали прочитати протокол допиту, вона стривожилася за мене. Тому що я не міг дати таких показів добровільно. Напалася на Сірика, в який спосіб він домагається від мене зізнань? Але той з цілковитою певністю заспокоїв її, що до мене не застосовують жодних фізичних засобів. Він казав правду. Для них важливо було [illegible]емогти [illegible]ховно, фізичн[illegible] було [illegible]уально.

Я не з ліку боягузів. Мені ставало сміливості самому битися проти чотирьох, і почуття гідності не залишалося для мене абстрактним загальником. Але в тій ситуації я чувся безпорадно. Я не здатний був відшукати опори, щоб не падати далі.

Ні до, ні після того в моєму житті не коїлося нічого подібного. Гаркуша, немов хор з античної трагедії, правив своєї:

— Що ти потерпаєш, як когось зберегти? Дбай лише про себе!

Я майже переконав себе, що від мого програшу нікому не буде лиха. До певної міри воно так і було. Я йшов по справі один, від мене лише вимагали підтвердження моєї усної пропаганди та агітації в присутності свідків. Ті ж, нажахані моїм арештом, переважно ганили мене, націоналізм, і щоб продемонструвати відданість радянській владі, давали покази російською мовою. Далебі, яка мала втрата на світі — зломиться ще один, хто прагнув стати порядним.

Падіння закінчилося після процесу. Судовий фарс, коли наклепом назвали навіть розмову про знищення радянською владою кращих українських письменників (ішлося про репресії часів культу особи Сталіна), мої ж більш ніж скупі пояснення головуюча просто уривала, відчуття гіркоти за поведінку приятелів, які белькотали щось про мої ворожі висловлювання, зустріч віч-на-віч з брутальністю конвою та псами, що охороняли мене від суспільства за намагання висловитись, — усе це справляло шокуюче, витверезне враження.

Увечері я сидів на ліжку, гортаючи зошит із виписками з прочитаних у тюрмі книжок. Увагу мою привернула Євангелійна цитата: «І згадав Петро сказане слово Ісусове: «Перше, ніж заспіває півень, — відречешся ти тричі від мене». І вийшовши звідти, він гірко заплакав».

Я перечитав знову, знову. Це була найпотрібніша рада в моєму становищі. Переді мною відкривався шлях до спасіння. Я міркував над цим уночі, а вранці, після підйому, жартівливо тупцяючи, заспівав: «Високий та стрункий, ум-та-рі-та-рі-та, ще й на бороді ямка!».

Генка Бурилін, мій новий співкамерник, здивовано зиркнув на мене:

— Ти ж уперше сидиш. Ото зух! Дістав вісім пасок — і співає! — Він покрутив головою, не знаходячи пояснення для мого доброго гумору.

Минув тиждень, і мене покликали в кабінет до начальника СІЗО. Там стояв лише високий, з імпозантною зовнішністю чоловік. Він відрекомендувався майором, співробітником республіканського управління КДБ. Після чергових фраз про самопочуття та гумор (з вимови я здогадався, що переді мною уродженець Закарпаття) майор перейшов до справи.

— Валерію Веніаміновичу, як би ви поставилися до пропозиції співпрацювати з нами?

Я отетерів. Тільки цього бракувало. Мало що я одступився від власних ідеалів і недоумкувато погоджувався з їхньою блювотиною, — я ще повинен увінчати себе лаврами донощика. Я відповів, що пропозиція мені не підходить. Він не дуже наполягав:

— Поміркуйте, не поспішайте з відмовою. Адже ви розумієте, це вплинуло б на ваше дострокове звільнення.

Я глянув на нього.

— Скажіть, а чому ви все-таки дали мені вісім років? Статті за кордон та й нікуди взагалі не потрапили, на суді, дослухавшись ваших порад, «в пузир» не поліз, а за розмови, подібні до моїх, вам треба хапати не одного зі Спілки письменників.

Він, збираючись з думками, помовчав.

— Ну, по-перше, вам не дали максимуму. А ще, — блимнув зубами, — за нахабство.

Це визначення, вочевидь, вбирало в себе й те, що не здався на початку, що хитрував під час слідства, і-і... я пригадав ту розмову з Гаркушею, яка безперечно вплинула на вирок суду. З моїм лихим генієм ми ходили на прогулянці, коли він глузливо кинув:

— Ну, й чого ти досягнув? Дали по с...ці й мовчатимеш тепер, хвоста підібгавши?!

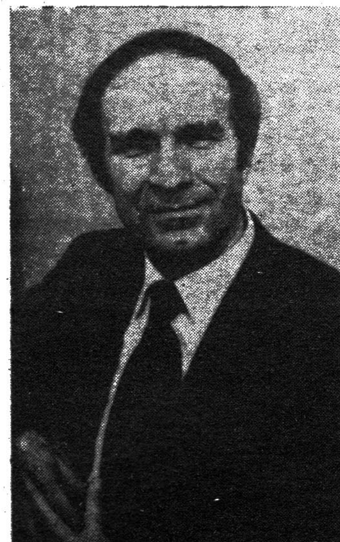
Я спалахнув:

— Даремно гадаєш, що мовчатиму. Я їм нічого не подарую. Нехай-но вийду — все, що робили зі мною, опишу!

Наглядач вів мене по коридору, а я всміхався. Я подумав, яке то щастя, що, наковтавшись із ковбані страху, не захлинувся ним навік, а, попри все, мріяв про правду.

Василь
ВАСИЛАШКО

ПРАГНЕ

Василь
Автор п
цює голо

По всі
Та не п
Зі свої
Не від
Є куд
Є до ч

З тов
Кущ к
Сиволі
За Сво

КАЛНИШЕВСЬКИЙ НА СОЛОВКАХ

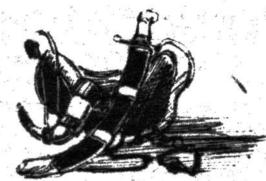
У 1991 році Україна відзначила 300-річчя від дня народження останнього кошового отамана Запорозько Січі Петра Калнишевського

Витрух, одяг, сталь з іржі волатиме,
Батько Волі тонко вже пряде...
Літ — сто десять, віку чверть — за гратами,
Довгожитель — в горі: волі жде!..

Боже, як на Україну хочеться —
Впасти в ноги сивому Дніпру,
Січчю возродитися на Хортиці,
Дике поле повернуть Добру!..
Сліпне в'язень, мов катівня з шибами,
Розступились мури — глиб сторіч...
Поки турків за Дунай не вибили,
Катерині II «мила» Січ.

М'яко стелить, сипле діамантами.
Отамане, сумнів — під медаль!
Під медаллю пильність добре спатиме...
Спину ще довір, козацьку даль...

ХАРАКТЕРН

Пам'яті славного кошового Запорозької Січі Івана Сірка

Отаман характерником був —
щука бігла сама в його сіті.
Отаман характерником був —
повертав у бік ворога вітер.

Отаман характерником був:
очі зблиснуть —
приборкають хана.
Отаман характерником був:
в сон ворожий з'являвся
шайтаном.

Отаман характерником був —
від мечів і від куль
завороженний.
Отаман характерником був —
громом падав на орди
ворожі.

Отаман х
півста бит

Отаман х
мав харак

*

Язик ще
Винити в
Людей, як

Затято не
Немов сл
Людей, щ
Серцями
До Украї

Людей, щ

І відрікан

Таких у з

Ну хто п

Що повер

Винить у
Що він зр

1990 р.

* * *

Україні кайданили руки,
Місце книгам шукали
в труні, —
В царство духу ішла
від розпуки,
Солов'їнила рідні пісні.

Україну н
Випивали
А натоміс

Дуже ла

ГОЛОС України

різномастні
атажки, пред-
ому. В газе-
вати вказів-
відповідально-
кретаря парт-
льним зна-
мого духов-
ла оголошу-
ність при са-
ливості. Аби
ролі вічного
тузці, почав
сну позицію.
не сприйман-
в собі роз-
виявилося в
озуміння для
ишитись осо-
досить. На-
в протоколи
і.
ли не давати
го «Інтерна-
русифікація?»
а? — Сірик
поглядом. Я
зрозумів,
Вале-
щиро роз-
, зрозумійте,
нів свідчи-
і ми не змо-
що ви до
, не затаїли
вам так хо-
кільки сидіти

м хочеться,
неприємності
Невже пот-
ло неї крути-

збожеволію.
мордуватися,
мамі? Я ска-
читати, але
ся. Ох і ох!
ри і
на ус мив,
не оборонив
світі істоти,
ії. Сірик зіг-
бові до мате-
у йому,
ав себе
в мій розум?
ні до чого.
воля, якої
бразливо ма-

розповідала,
ли прочитати
у, вона стри-
ене. Тому що
аких показів
палася на Сі-
посіб він до-
ене зізнань?
ковитою пев-
ії, що до ме-
ують жодних
бів. Він ка-
них важли-
ти ковно,
валь-

боягузів. Ме-
ливості са-
проти чоти-
гідності не
ля мене аб-
льником. Але
я чувся без-
здатний був
ори, щоб не

я того в моє-
оїлося нічого
куша, немов
трагедії, пра-

терпаєш, як
? Дбай лише

еконав себе,
програшу ні-
иха. До пев-
ак і було. Я
один, від ме-
ли підтверд-
ної пропаган-
в присутності
нажахані мо-
реважно га-
ціоналізм, і
струвати від-
ській владі,
російською
, яка мала
— зломиться
прагнув стати

нчилося піс-
удовий фарс,
назвали на-
про знищення
дою кращих
письменників
пресії часів

культу особи Сталіна), мої ж більш ніж скупі пояснення головуюча просто уривала, відчуття гіркоти за поведінку приятелів, які белькотали щось про мої ворожі висловлювання, зустріч віч-на-віч з брутальністю конвою та псами, що охороняли мене від суспільства за намагання висловитись, — усе це справляло шокуюче, витверезне враження.

Увечері я сидів на ліжку, гортаючи зошит із виписками з прочитаних у тюрмі книжок. Увагу мою привернула Євангелійна цитата: «І згадав Петро сказане слово Ісусове: «Перше, ніж заспіває півень, — відречешся ти тричі від мене». І вийшовши звідти, він гірко заплакав».

Я перечитав знову, знову. Це була найпотрібніша рада в моєму становищі. Переді мною відкривався шлях до спасіння. Я міркував над цим уночі, а вранці, після підйому, жартівливо тупцяючи, заспівав: «Високий та стрункий, ум-та-рі-та-рі-та, ще й на бороді ямка!».

Генка Бурилін, мій новий співкамерник, здивовано зиркнув на мене:

— Ти ж уперше сидиш. Ото зух! Дістав вісім пасок — і співає! — Він покрутив головою, не знаходячи пояснення для мого доброго гумору.

Минув тиждень, і мене покликали в кабінет до начальника СІЗО. Там стояв лише високий, з імпозантною зовнішністю чоловік. Він відрекомендувався майором, співробітником республіканського управління КДБ. Після чергових фраз про самопочуття та гумор (з вимови я здогадався, що переді мною уродженець Закарпаття) майор перейшов до справи.

— Валерію Веніаміновичу, як би ви поставилися до пропозиції співпрацювати з нами?

Я отетерів. Тільки цього бракувало. Мало що я одступився від власних ідеалів і недоумкувато погоджувався з їхньою блювотиною, — я ще повинен увінчати себе лаврами донощика. Я відповів, що пропозиція мені не підходить. Він не дуже наполягав:

— Поміркуйте, не поспішайте з відмовою. Адже ви розумієте, це вплинуло б на ваше дострокове звільнення.

Я глянув на нього.

— Скажіть, а чому ви все-таки дали мені вісім років? Статті за кордон та й нікуди взагалі не потрапили, на суді, дослухавшись ваших порад, «в пузир» не поліз, а за розмови, подібні до моїх, вам треба хапати не одного зі Спілки письменників.

Він, збираючись з думками, помовчав.

— Ну, по-перше, вам не дали максимуму. А ще, — блимнув зубами, — за нахабство.

Це визначення, вочевидь, вбирало в себе й те, що не здався на початку, що хитрував під час слідства, і-і... я пригадав ту розмову з Гаркушею, яка безперечно вплинула на вирок суду. З моїм лихим генієм ми ходили на прогулянці, коли він глузливо кинув:

— Ну, й чого ти досягнув? Дали по с...ці й мовчатимеш тепер, хвоста підібгавши?!

Я спалахнув:

— Даремно гадаєш, що мовчатиму. Я їм нічого не подарую. Нехай-но вийду — все, що робили зі мною, опишу!

Наглядач вів мене по коридору, а я всміхався. Я подумав, яке то щастя, що, наковтавшись із ковбані страху, не захлинувся ним навік, а, попри все, мріяв про правду.

Василь
ВАСИЛАШКО

ВСІ МИ ПРАГНЕМО ВОЛІ

Василь ВАСИЛАШКО родом з наддністрянського Поділля. Автор поетичних книг «Течія доріг» і «Ясенець». Зараз працює головним редактором видавництва «Веселка».

УКРАЇНІ

По всім світі твого цвіту й болю.
Та не пнешся ти в краї чужі
Зі своїм статутом, криком долі,
Не відорюєш ніде межі...
Є куди рости — углиб душі,
Є до чого прагнути — до Волі!..

* * *

З товщі літ випростовує силу народ.
Кущ калини в піснях піднімається вгору,
Сиволіття бабуся вкладає в город,
За Свободу юнак себе голодом морить.

Святять душу і зайшлі: оновлюють край!
Чи не вперше нам чути світів щирі кроки?
Небо не гнівимо, просимо: більш не карай!
Неймовірно, та шанс, раз на тисячу років!
Без експансії зла — суверенності щем.
Мед на душу — проворним і ринок, і бізнес.
Кличем витязів з дум, ждем пуття із нікчем.
Будим совість і честь: рятуватись не пізно.
Та убий, не збагну: ніби ганьблячи все,
В історичний момент світозої відлиги
Той на розбрат іде, той не мчить, а повзе:
За душею — ні батька, ні сонця, ні книги....

КАЛНИШЕВСЬКИЙ НА СОЛОВКАХ

У 1991 році Україна відзначила 300-річчя від дня народження останнього кошового отамана Запорозької Січі Петра Калнишевського

Витрух, одяг, сталь з іржі волатиме,
Батько Волі тонко вже пряде...
Літ — сто десять, віку чверть — за гратами.
Довгожитель — в горі: волі жде!..

Боже, як на Україну хочеться —
Впасти в ноги сивому Дніпру,
Січчю возродитися на Хортиці,
Дике поле повернуть Добру!..
Сліпне в'язень, мов катівня з шибами,
Розступились мури — глиб сторіч...
Поки турків за Дунай не вибили,
Катерині II «мила» Січ.

М'яко стелить, сипле діамантами.
Отамане, сумнів — під медаль!
Під медаллю пильність добре спатиме...
Спину ще довір, козацьку даль...

Сам Потьомкін в Січ почесним проситься,
Записавсь Кутузов — теж бери!
Чи не вмисно троном Січ підноситься —
Щоб упала з вищої гори?..

Ні, сама не впала б Січ, не хруснула —
Стільки орд поклала під щити!
Православний хрест був перепусткою...
Та це що: гармати і... хрести?!.

Перед Січчю — військо царське хмарами,
А козацтва — менш, ніж корогов...
Можна вмерти в битві, як з татарами,
Те проллється ж православна кров...

Обрусіла відданість імперії,
Експансивність трону, хижо зла,
Вільну волю між монархій стерла,
Низ у «братні» ярма підпрягла.

Отамана ж Соловкам довірила...
Став навколішки б — то мав би лан...
Але в кого б Україна вірила,
Якби гнувсь останній отаман?!.

1991 рік

КАМ'ЯНЕЦЬ-ПОДІЛЬСЬКИЙ КАФЕДРАЛЬНИЙ СОБОР

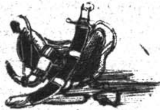
Для католиків і мусульман,
Певне, й для православних
мирян,
Поза сумнівом, і для поетів,
Божа Матір впродовж
пасма літ
Непохитно над містом стоїть
На турецькім струнким
мінареті.

Та півмісяця серп
Не підкошує хрест,
Молодик на хресті
не розп'ятий.

Храм один — двом Богам!
Чи — один в людства Бог,
Але Бога по-різному звати?..

Світить думка одна мені,
Де чертоги святі:
«Побратались у камені...
А — в житті?..»

ХАРАКТЕРНИК

Пам'яті славного кошового Запорозької Січі Івана Сірка

Отаман характерником був—
щука бігла сама в його сіті.
Отаман характерником був—
повертав у бік ворога вітер.

Отаман характерником був:
очі зблиснуть —
приборкають хана.
Отаман характерником був:
в сон ворожий з'являвся
шайтаном.

Отаман характерником був—
від мечів і від куль
заворожений.
Отаман характерником був—
громом падав на орди
ворожі.

Отаман характерником був:
півста битв без поразки,
мов буря.
Отаман характерником був—
мав характер — козацьку
натуру...

* * *

Язик ще повертається
Винити в зраді
Людей, які за принципи
міфічні
Затято не тримаються,
Немов сліпий за плота,
Людей, що повертаються
Серцями радо
До України,
рідної і вічної,
Людей, що привселюдно
каються
І відрікаються марноти...

Таких у зраді не виніте,
люди.
Ну хто посмів би сина
блудного,
Що повернувсь до
батька рідного,
Винить у тому,
Що він зрадив... блуду?!.

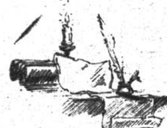
1990 р.

* * *

Україні кайданили руки,
Місце книгам шукали
в труні, —
В царство духу ішла
від розпуки,
Солов'їнила рідні пісні.

Україну не раз ошукали,
Випивали її ручаї, —
А натомість все правди
шукала
Дуже лагідна вдача її...

ЧОМУ НЕ ЗНАЛИ?..

Чому до сорому,
так провінційно мало,
Яка ти древня, Україно,
ми не знали?
Чому, запряжені царем
в губернське право,
Не знали про васальну твою,
але все ж державу?..

Чому не знали,
що твою прамову
Ще за Литви
взяли державній
за основу?
Чом обережно так
торкались теми
Про першість
твоїх шкіл і академій?..
Чому, схиляючись
перед чужим геройством
кожним,
Не знали про Сірка
непереможного?..
Чи не тому про все це ми
не знали точно,
Щоб легше нам ходить було
в «братах молодших»?..

ПОЧИНАЮТЬ ХВОРІТИ ДУБИ...

Закорінені в товщу віків,
Не дерева — могутні світи,
Надихали ви Кармалюків,
Випрямляли під вами хребти...

Та хитнулися кряжі століть —
Жовкне зелень,
як пруття верби.
Чом поникла яса верховіть,
Чом журба обняла вас, дуби?

Свіжий вітер
збивається з ніг,
Зашморг диму над віттям
повис —
Задихаєтесь біля доріг,

Виставляєте скручений лист.
Тяжко дихати навіть дощам,
Потруїлися білі гриби,
Протигази приснились
кущам...
Починають хворіти дуби...

Київ.

**ПРЕЗИДЕНТУ СССР,
ГЛАВАМ ГОСУДАРСТВ И ПРАВИТЕЛЬСТВ
БЫВШИХ РЕСПУБЛИК СССР**

ОБРАЩЕНИЕ

Трудное время переживает многонациональный народ бывшего Союза. Межнациональные конфликты, социальная напряженность перешагнули опасную черту.

Продолжается разрушение экономических связей, десятилетиями складывавшихся между бывшими республиками, предприятиями, трудовыми коллективами. Возможные последствия этого трудно переоценить. Мы стоим перед угрозой закрытия предприятий, массовой безработицы и обнищания.

Централизованное управление экономикой в рамках Союза привело к интенсивному истощению ресурсов Европейской части Союза. Особую тревогу и озабоченность вызывает состояние топливно-энергетического комплекса.

Межгосударственные договора практически не работают. Политические амбиции резко усугубляют обстановку.

В условиях необычно тяжелого перехода от жестко централизованной распределительной системы материально-технического снабжения к рыночным свободным отношениям предлагаем правительствам всех государств, вступивших в экономический союз, в законодательном порядке обеспечить заключение договоров поставки с традиционно сложившимися партнерами на уровне 1991 года по договорным ценам. Отметить все таможенные барьеры в межреспубликанском товарообмене между государствами — участниками экономического соглашения.

Нельзя также забывать, что наша наука и крупные высокотехнологические предприятия — это общее богатство всех бывших республик Союза. Для сохранения их высокого уровня недостаточно прямых договоров, мы призываем к скоординированным действиям суверенных государств.

Народ в основной массе пока безмолвствует в надежде, что здравый смысл возобладает, поэтому в этот критический момент мы обращаемся к парламентам и правительствам:

«Не допустим безумия! Отставим в сторону политические амбиции и поставим наконец-то экономику в основу всех наших действий».

А. С. МАСЕЛЬСКИЙ, председатель Харьковского областного Совета народных депу-
татов; **Е. П. КУШНАРЕВ**, председатель Харьковского городского Совета народных де-
путатов; **Ю. И. ТИТОВ**, президент Научно-промышленного союза Харьковской области;
Н. П. БЕЛОУС, президент ассоциации промышленных предприятий области, генераль-
ный директор НПО «Укрэлектромаш»; **А. А. БУГАЕЦ**, генеральный директор ПО «Тур-
боатом»; **А. Г. НАВРОЦКИЙ**, генеральный директор ПЭО «Харьковэнерго»; **А. П. ШЕХ**,
генеральный директор ПО «Электроаппаратура»; **П. Н. ФЕДИЙ**, директор ППЗ-8; **В. С. КЛА-
ДЧЕНКО**, главный инженер Харьковского авиационного объединения; **И. В. ТАГИЛЬЦЕВ**,
президент акционерного общества «Эра»; **В. А. КОЛЯДА**, генеральный директор произ-
водственного моторостроительного объединения «Серп и молот»; **А. А. ХАВРАЧЕВА**, за-
меститель генерального директора производственного объединения «Харьковтракторозап-
часть»; **Г. И. БУНИН**, главный инженер велозавода им. Петровского; **Н. П. ВОЛКОВ**, замес-
титель директора завода тракторных самоходных шасси; **Н. А. СЕРГИЕНКО**, директор
завода тракторных двигателей; **В. Н. АНДРУЩЕНКО**, главный инженер ПО «ХЭМЗ»;
Л.И. ЯНОВ, директор завода ПТО им. Ленина; **Н. Д. БОНДАРЕВ**, заместитель директора
производственного объединения «Красный Октябрь»; **А. П. ШПЕЕР**, главный инженер
ПО «Монолит»; **В. С. ПОГОРЕЛОВ**, первый заместитель генерального директора ПО
«Коммунар»; **И. И ВЕРЕЩАКА**, главный инженер ПО «Протон»; **А. А. ЯКИМЕНКО**,
главный инженер завода транспортного оборудования; **А. Н. ИЛЬИН**. заместитель гене-
рального директора ПО «Завод им. Малышева»; **М. С. РОБИНОВИЧ**, заместитель гене-
рального директора ПО «КОННЕКТОР»; **В. А. ШЕПЕЛЕВ**, заместитель генерального ди-
ректора ПО «Элитан»; **В. Н. ТРОЦКО**, генеральный директор НПО «Индекс»; **Л. В. ТВЕР-
ДОХЛЕБОВ**, директор ПО «Элеватормельмаш»; **С. А. БЕЗУМЕНКО**, заместитель генераль-
ного директора ПО «Здоровье»; **А. А. МАЛЕНКО**, президент производственно-торговой
фирмы «Элита»; **П. П. КАМЕНЕВА**, заместитель генерального директора ПО «Аврора»;
И. Д. ЛОЗА, генеральный директор ТПО «Харьковавтотранс»; **А. Д. МОГИЛЬНЫЙ**. глав-
ный инженер ювелирного завода; **Л. Г. ШКИРА**, главный инженер завода штампов и
прес-форм **П. П. ТОДОРОВ**, заместитель генерального директора ПО «Харьковский
тракторный завод им. С. Орджоникидзе»; **О. Д. ЗЕМНИЦКАЯ**, финансовый директор
ХАПТО «Красная нить»; **Ю. М. ЩЕКИН**, главный инженер завода «Харпластмасс»; **Ю. К.
КАРАПЕТЯН**, директор завода электромонтажных изделий № 1; **П. С. СЕРЫХ**, глав-
ный инженер ПО «Электроаппарат»; **Н. С. СПОЛЬНИК**, главный инженер ПО «Строй-
гидравлика»; **В. Т. ЕКИМОВ**, генеральный директор Харьковского мехового объедине-
ния; **В. М. ЗУБКОВ**, заместитель руководителя научно-исследовательского технологи-
ческого института приборостроения; **Ю. А. ПАТОКА**, генеральный директор НПО
«Электротяжмаш»; **В. М. ЛИПЧАНСКИЙ**, генеральный директор ПО «Харьковдрев».

Я повністю підтримую звернення керівників великих колективів міста Харкова й області з найгостріших і животрепетних проблем нашого життя і вважаю, що необхідно припинити політичні спекуляції, відмовитися від тиску, спроб замінити економічні питання політичними.

Ми можемо це вирішити, якщо почнемо виконувати регіональні й горизонтальні угоди, підписані високими керівниками, й не ставити їх виконання в залежність від політичних міркувань.

Л. КРАВЧУК,

Голова Верховної Ради України, учасник Наради як кандидат у Президенти України.

ПОТРІБНА ТВЕРДА ВЛАДА

Прибувши до Ужгорода, І. Юхновський зустрівся з депутатським активом, освітянами і студентами УжДУ, жителями села Сторожниці, виступав по обласному телебаченню. Він ознайомив численний загал із своїм баченням необхідності створення незалежної Української держави, детально зупинився на завданнях майбутнього Президента. Серед них — комплексна ринкова реформа, перехід прискореними темпами до вільного підприємництва, конкуренція у всіх сферах народного господарства.

На запитання, що ж має все-таки домінувати в діях глави держави, Ігор Рафаїлович відповів:

— Уміння поставити завдання і організувати хід їх виконання.

А для цього необхідна тверда мобільна влада на всіх рівнях. У перспективі кандидат бачить на Україні 11—12 адміністративно - територіальних одиниць з широким самоврядуванням. Серед них і Закарпаття. Претендент загалом підтримав ідею створення в регіоні вільної економічної зони, але наголосив, що прагнутиме того, аби подібний статус поширився на всю Україну.

— Уже найближчим часом треба створити якнайсприятливіші умови для західних інвестицій, — наголосив академік, — без них нам важко буде торувати шлях до процвітаючої держави.

Як відомо, кандидат у реалізації своїх намірів основну ставку робить на інженерно-технічні кадри, керівників великих промислових підприємств. У разі перемоги на виборах із них і добиратиме і склад майбутнього уряду, представників влади на місцях.

— А чи впливають на цей процес політичні та інші погляди людей? — запитали претендента.

— Аж ніяк. Критеріїв має бути два: вірність незалежній Україні і відповідність посаді та майбутнім обов'язкам.

— Я з прихильністю ставлюся до всіх існуючих нині політичних партій, — акцентував Ігор Рафаїлович, — вони вкрай необхідні для нашого поступу до цивілізованої держави. В разі обрання Президентом всіляко леліятиму опозицію, бо без неї неможливо будувати справедливу державу, суспільство.

Претендент відповів на багато інших запитань з проблем науки, культури, освіти, міжнаціональних відносин тощо.

Микола ГОРВАТ,
власний кореспондент «Голосу України».

Вибори Президента

«НЕ ЧІПЛЯЙТЕ ЯРЛИКІВ!»

Коли у В. Чорновола запитують, чому він хоче стати президентом, то він відповідає, що знає, як вивести Україну з кризи. А у мене з'явилась така думка: «Якщо ти живеш турботами нашого народу, нашої держави, то чому не допомагаєш урядові як народний депутат та голова обласної Ради?» І приходжу до висновку, що не турбота про народ, а турбота про власну світову славу рухає такими кандидатами, як Чорновіл. Мовляв, від дисидента до президента дійшов.

А як працювати тому ж В. Фокіну, коли В. Чорновіл хоче замінити його В. Черняком, а Д. Павличко — В. Пилипчуком. І. Юхновський під тиском своєї Народної ради вимагає відставки В. Фокіна, хоча на деяких зустрічах з виборцями зізнається, що «Фокіну справді важко». Тому В. Фокіну треба мати справді залізні нерви, щоб працювати плідно в таких умовах.

Навіть недосвідченій людині видно, що рухівські кандидати в Президенти дбають про одне — повновладдя Руху, а не здоров'я народу.

Я безпартійний, але не можу погодитись з крикунами, що партократи — вороги свого народу. Багато хто з них душею вболіває за долю народу. Правда, не всьому судилося збутися. Звичайно, багато і кривди вони завдали, але чіпляти ярлика всім без розбору — гріх.

Іван НЕПИЙВОДА.
Вінниця.

P. S. Упевнений, що цей лист знайде своє місце в корзині, але й це буде досягненням, бо корзина столична.

У комісіях Верховної Ради України

«Дези» для Президента не буде?

Це питання під час обговорення парламентською Комісією з питань внутрішньої і зовнішньої безпеки законопроекту про Службу національної безпеки України виникло не випадково.

Зайве нагадувати, з якою настороженістю чекають цього закону не тільки ті, кому НКВС—КДБ зламали долі, бо усім нам не байдуже, чи не викличуть завтра «куди слід» за анекдот про чергового генсека чергової «правлячої і спрямовуючої», чи не стануть «хлопці залізного Фелікса» на дорозі чесного і заповзятливого підприємця — і так далі. Поки ж бо ми чули запевнення, були свідками рокіровки керівних товаришів цього відомства. Але запевнення, якими б щирими вони не були,— ще не закон, з ними до суду не підеш.

Те, що заклали в основу майбутнього закону про СНБ його автори — парламентарії, працівники колишнього КДБ, Інституту держави і права — з урахуванням пропозиції інших відомств, має викликати у нас спокій за нову службу. Законотворці визначають правовий статус СНБУ щодо держави, суспільства, громадянина, закладають гарантії, які мають не допустити використання служби у партійних, групових, особистих інтересах і забезпечуватимуть діяльність, спрямовану лише на захист держави та особистості.

Скажімо, проектом закону передбачено створення ради СНБУ, колегіального органу, до якого крім представників відомства увійдуть люди цивільні, можливо, народні депутати. Служба підпорядковуватиметься безпосередньо Президентові, який призначатиме службових осіб, а також, при потребі, і своїх уповноважених, які інформуватимуть його про порушення в системі нацбезпеки, якщо такі матимуть місце. До речі, всі підзаконні акти-інструкції, накази відомства, як передбачено законопроектом, мають бути недійсними з моменту їх видання. Додайте до цього можливість виконавчої влади заслуховувати будь-яких осіб СНБУ з будь-яких (хочеться вірити) питань, прокурорський нагляд за їх діяльністю, незалежність периферійних підрозділів від відповідальних осіб областей чи районів.

Що ж, у цілому законні рамки для працівників Служби встановлено. А в деталях? Скажімо, що вкладають законотворці в термін «антиконституційні посягання», яким має запобігати СНБУ? І взагалі, яким чином діятиме оперативно-пошукова служба відомства, якщо її механізму досі не вироблено?

Має насторожувати й інше. До СНБУ увійшли, крім контррозвідки, й розвідувальне управління та військова контррозвідка. Тобто нова служба фактично монополізуватиме інформацію, яка надходитиме до вищих ешелонів виконавчої влади і, звичайно ж, до майбутнього Президента України. А ми вже ж навчені, принаймні сьогодні не секрет, що за часів колишнього КДБ, яке мало монополію на інформацію, Президент Союзу отримував «дезинформацію» про ті ж події у Прибалтиці. У відповідь законотворці посилаються на одну із статей законопроекту, де йдеться про те, що в разі необхідності начальник розвідки СНБУ користується правом безпосередньої доповіді Президенту з окремих питань. Гаразд, якщо і виникла тимчасова необхідність прибрати розвідку і військову контррозвідку під крило СНБУ, то чому б без усіляких умовностей не надати право керівникам цих підрозділів виходити на Президента безпосередньо? Хто від цього програє? Зате з'являються додаткові гарантії нашої безпеки.

Зрозуміло одне, і до цього, здається, дійшли й члени комісії, законопроект після доопрацювання надійде на розгляд парламенту, але було б непогано, якби з ним через засоби масової інформації ознайомився б і народ України.

Правда, у народу може виникнути і таке запитання: про СНБУ жодного слова не сказано в концепції Конституції України. Невже спочатку прийматимуть закон про окреме відомство, а вже потім визначатиметься його конституційний статус? Але то вже інша розмова.

Комісія з питань внутрішньої і зовнішньої безпеки розглянула й інші законопроекти, зокрема про оборону України, про соціальний статус військовослужбовців, про цивільну оборону республіки тощо.

Анатолій БЕНЬ,
спеціальний кореспондент «Голосу України».

СОЮЗ — НЕ СОНЦЕ

Я простий робітник і думаю, що негоже вислуховувати байки окремих депутатів типу В. Гончарова з Донбасу про поділ України на губернії. Слава України та її процвітання можливі лише в її єдності, дружбі та праці. Тому я буду голосувати, як і раніше, лише за Незалежну Україну.

Яким би Союз (СРСР) не був великим та могутнім, та всіх він не зігріє, на ноги не підніме, це вже тепер доведено. Це не Сонце.

СЕМИБРАТНИЙ.
Херсон.

Заповіт Гетьмана

ДОЛЯ Пилипа Орлика дивовижна. Генеральний писар Війська Запорозького при Івані Мазепі. Блискучий поет, філософ, політик, мужній воїн — це далеко не всі його достойності. Один з найосвіченіших і найобдарованіших людей свого часу. Він написав «Вивід прав України» і «Конституцію». На той час це було передове досягнення суспільно-політичної думки світу. Пилип Орлик мріяв про демократичну республіку Україну — вільну і незалежну. Пилип Орлик будував майбутню щасливу Україну. Він був вірним сподвижником Гетьмана Мазепи у його державницьких змаганнях. Але поразка шведів у Полтавській битві трагічно вплинула на подальшу долю України і на долю одного з її найславетніших синів — Пилипа Орлика.

У Бендерах упокоївся Іван Мазепа. Викрикують у церквах і соборах на всіх обширах російської імперії «Анафему!» його пам'яті. В той час козаки обирають собі нового Гетьмана. Висунуто дві кандидатури — Войнаровського і Пилипа Орлика. Обрали Орлика. У нового Гетьмана ще було чимале військо, але вже не було влади. І він з неймовірними зусиллями у 1711 році влаштовує перший похід на Україну, доходить до Білої Церкви, бере її в облогу, але доля відвернулась від українських козаків, похід завершується невдачею. Пилип Орлик розуміє, що без сторонньої допомоги він не зможе досягти успіху, і звертається за допомогою до іноземних держав. «Маніфест», який ми пропонуємо вашій увазі, результат метань і пошуків Пилипа Орлика. В ньому він розповідає про трагічну долю України, про те, як було обдурено український народ московським урядом. Пилип Орлик попереджає, що козаки ніколи не відмовляться від свободи і від своєї Батьківщини.

Але Порта підписує мирну угоду з Петром І, помирає Карл XII. Пилип Орлик кружляє по всій Європі. Німеччина, Швеція, Франція. Третьої сили, яка підтримала б устремління гетьмана-вигнанця, не знайшлося. Пилип Орлик терпить страшні нестатки, він змушений ховатися від російських шпиків, які повсюдно полюють на нього, які у Гамбурзі ловлять Войнаровського і переправляють до Росії. Сліди Войнаровського губляться у якутських снігах. Орлик і далі не припиняє своїх пошуків.

Помирає він у Яссах у 1742 році. Його син Григорій на французькій військовій службі отримує графський титул, а разом з тим помістя — сучасний аеропорт Орлі.

Вчитайся, дорогий читачу, в Гетьманський «Маніфест», який уперше друкується українською мовою. Це заповіт нашого великого предка — бути мужніми, бути наполегливими, бути вільними!

Наталя ДЗЮБЕНКО,
оглядач з питань історії України.

Маніфест Пилипа Орлика

4 квітня 1712 р.

Во ім'я Отця і Сина і Святого Духа. Володарі, що дорожать своїм добрим ім'ям та славою, більше, ніж інші люди виставлені на суд загалу; саме тому вони дивляться один на одного, немов відповідальні перед цим загалом за спонуки власних чинів та за свої ухвали, хоча насправді вони звітують перед єдиним Богом за свої діяння. З огляду на це ми маємо за необхідне дати знати Королям, Князям, Республікам та іншим Християнським Державам про причини, які схилили мене прийти в Оттоманську імперію і підняти сьогодні зброю проти царя Московського. тепер уже переконані, що ця ухвала не буде кимось невірно тлумачена, а надто ж тими, які не відають про справедливість нашої справи або ж застережені підступством недругів наших. Найперше годилося б сказати, що ми не могли помилитися, ідучи услід і за прикладом нашого попередника, славної пам'яті гетьмана козацького Івана Мазепи, чиї видатні заслуги й християнське благочестя досить знані були у світі. А втім, ми знаємо, що природним правом є визволятися від гноблення і трудитись, аби повернути те, що несправедливістю та переважною силою було у нас забрано: всім відомо, як трактовано нас у Московській імперії.

Всім відомо, що безсмертної пам'яті найясніший гетьман Богдан Хмельницький власною волею, не бувши ніким до того примушений; прихилив руський народ і козацьку націю Московській імперії. І, укладаючи урочисту угоду, московський цар Олексій Михайлович клятвою присягнув вічно охороняти під своєю протекцією козацьку націю і руський народ. Веім відомо, що по смерті блаженної пам'яті найславнішого гетьмана Богдана Хмельницького Московська імперія, вдавшись до найрозмаїтіших способів, порушила закони та вольності козацької набії, підтверджені самим Московським царем: він хотів обернути у рабство вільний народ руський.

Всім відомо, що Петро, цар Московський, прагнув перетворити вільних козаків на регулярну армію, і порушити наші закони та вольності, і навіть вигубити назавжди Військо Запорозьке. Тоді блаженної пам'яті найясніший гетьман Іван Мазепа, з наміром оборонити права своєї Вітчизни та зберегти Військо Запорозьке, увійшов під протекцію найяснішого короля Шведського. Він у цьому наслідував приклад свого попередника, блаженної пам'яті гетьмана Богдана Хмельницького, який уклав із найяснішим королем Шведським Карлом угоду та військовий союз заради визволення Вітчизни від польського ярма, що від нього терпів тоді народ руський.

Козацька нація від фатальної Полтавської битви стогне під тиранічним ярмом Москви і жадає одного — повернути собі волю.

Після смерті в Бендерах блаженної пам'яті гетьмана Івана Мазепи козацьке військо милістю Божою та під опікою найяснішого короля Шведського стародавнім звичаєм обрало мене новим гетьманом. У цю загрозливу мить, попри найтяжчі обставини, я дав згоду взяти на себе цю величезну справу — з поміччю Божою володарити задля громадських інтересів нашої коханої Вітчизни, Війська Запорозького та всієї України. Разом з тим я прийняв це звання лише за тієї умови, що найясніший король Шведський дає запевнення козацькій нації обстоювати її права перед московитами; і заради цієї мети найясніший король Шведський підтвердив урочистим дипломом, що він не складе зброю і не почне жодних переговорів із Московією, не включивши до них інтересів козацької нації.

Проте ані прагнення наші, ані ревність до нашої коханої Вітчизни не змусили нас удатися до дій, супротивних нашому обов'язку, і, яко християнську націю, великий Володар зміцнив нас урочистою угодою, уклавши з нами союз; ця угода така почесна й вигідна для християнської нації, що міністри Порти, за їхнім твердженням, не знаходять подібного прикладу в своїх історичних анналах.

Його високість запевнив нас, що не планує ні завоювати, ані включити Україну до своєї імперії, а прагне відновити цю державу згідно з її колишнім устроєм, з тим, щоб відгородити Оттоманську імперію від держави царя Московського, позаяк їхнє близьке сусідство стає причиною великих і кривавих війн: таким чином, якщо на перший погляд ми виглядаємо прибічниками оттоманських сил, із цього не мусить випливати, ніби ми з'єдналися з турками задля звоювання християн; ідеться лише про очікування часу, коли ми зможемо очолити всю козацьку армію, аби з поміччю Божою трудитися заради визволення нашої Вітчизни від ярма, під яким вона стогне вже стільки років.

Ми не можемо незворушно дивитись на страждання нашої коханої Вітчизни, бачити порушення її прав за стількома пунктами. Ми не будемо діяти, керуючись почуттям помсти, а навпаки, згідно із справедливістю та правом, що дозволяє кожному боронити свою власну справу та свою власну мету. Цим самим ознаймуємо, що на нас не лежить вина за людську кров, яка може пролитися. При цьому, аби дати знати, що ми не зрікаємось добрих обов'язків християнських володарів, обумовлено у статті нашої угоди з королем Шведським, що, коли з поміччю Божою козацька нація буде відновлена у своїх правах, не буде нашої відмови щодо посередництва безсторонніх держав у справі усталення кордонів та справедливого розв'язання інших проблем, якщо такі виникнуть.

Нарешті, яким би не був успіх нашої справи, і якою б не була доля зброї, що її, гадаю, ми по справедливості мусимо підняти, розрадою нам буде те, що ми трудилися, важачи самим життям нашим, заради слави та користі нашої коханої Вітчизни, а також звістували всім безстороннім особам правоту наших намірів та справедливість мотивів, які спонукали нас до дії.

З французької переклав Михайло Москаленко.

Ми підняли зброю не задля користолюбства якого або порожнього марнославства, а єдино на оборону вітчизни нашої, життя нашого і життя дітей наших, а так само й ваших. Всі народи, що живуть на світі, завжди боронили і боронитимуть вічно життя своє, свободу і власність; і навіть найнижчі на землі тварини, які суть звірина, худоба і птаство, боронять становище своє, гнізда свої і немовлят своїх до знемоги; і природа з волі Творця всіх і Господа дала їм різне для того знаряддя в самих членах їх. Пощо ж нам, браття, бути нечулими і волочити тяжкі кайдани рабства в дрімоті й ганебному невільництві ще й по власній землі своїй!

Богдан ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ,
Гетьман Війська Запорозького.

Як би з вами не намагались щось змінити і переінакшити, все це можливо в міру нашого розуму і потуги, але нездоланна сила інерції тисячолітнього буття, нашого генотипу і нашого характеру присутня буде в наших найсміливіших дерзаннях.

Іван ДРАЧ.

ЗМІНА ФАВОРИТІВ?..

Футбол

«Динамо» (Київ, Україна) — «Бенфіка» (Лісабон, Португалія). 1:0 (1:0). Матч групового півфінального турніру розиграшу Кубка європейських чемпіонів. Київ. Республіканський стадіон. 27 листопада. 41500 глядачів.

Судді К. Хекетт, М. Пек, Б. Хавес (усі — Англія).

«Динамо»: Кутепов, Лужний, Цвейба, Алексаненков, Шматоваленко, Ковалець, В. Мороз, Заєць, Саленко, Ю. Мороз, Шаран (Беца, 78).

«Бенфіка»: Нену, Кульков, Пауло Мадейра, Бенту, Вєлозу (Кошта, 66), Терн, Віктор Панейра, Шварц, Руй Агуаш, Ірайаш (Пашеку, 76), Юран.

Гол: Саленко (31).

Попереджено Пауло Мадейру, Шварца, Алексаненкова.

Київські футболісти здобули красиву і переконливу перемогу. Протягом зустрічі вони володіли ініціативою, були активною стороною. Але при цьому відзначалися дисциплінованістю, пильністю, продемонстрували хорошу зіграність.

Звичайно, всіх цікавило, а як зіграють у складі суперника наші «емігранти». І якщо Василь Кульков був одним з найактивніших, то Сергієві Юрану розгулятися не дали. Олег Лужний був настирним опікуном, не давав навіть дихнути колишньому одноклубникові. Взагалі всі динамівці відзначилися завидною чіпкістю у відборі.

Усе це й принесло їм матеріальну перевагу. Хоча гол, забитий ними, на перший погляд видався несподіваним. Помилився захисник Бенту, який недбало відкинув м'яч своєму воротареві. І тут, мов із засідки, вискочив Саленко. Його удар повз Нену, який розгубився, був сильним і ефектним.

Як і очікувалося, після перерви гості спробували перехопити ініціативу. Але господарі були готові до цього. І той кількахвилинний тиск витримали з честю. Якщо порівнювати «Динамо» в іграх з «Брондбю» (вдома) та «Бенфікою», а часова дистанція між ними невелика, то просто вразливі якісні зміни сталися з нашою командою.

Гості практично не створили жодного голевого моменту біля воріт Кутепова. А коли на останніх хвилинах зустрічі вони кинулися відігруватися, Ігор виявився на висоті.

А от динамівці мали нагоду збільшити рахунок. Десь хвилин за п'ятнадцять до фінального свистка чудове володіння м'ячем на швидкості продемонстрував Ковалець, який увірвався в штрафний гостей, віддав філігранний пас Саленкові. Олег пробив точно і сильно. І от тут Нену показав, що й він не даром хліб їсть, парирувавши той «мертвий» м'яч на кутовий.

Одне слово, протистояння тривало до останньої секунди. Після зустрічі відбулася традиційна прес-конференція.

— «Динамо» зіграло на такому відмінному рівні, що я й не сподівався, — сказав наставник гостей Свен-Горан Еріксон. — Хоча не можу стверджувати, що це був найгірший матч «Бенфіки». І мої підопічні діяли цілком непогано.

— Як оцінюєте гру Юрана?

— До нього претензій не маю.

— Ви заявляли раніше, що «Бенфіка» — фаворит змагання. Чи не змінилася ваша думка після невдачі в Києві?

— Так, я таке говорив. Але тепер подібне стверджувати вже має право наставник «Динамо». Хоча у нас попереду ще п'ять матчів...

Цього разу на запитання журналістів відповідав не Володимир Веремєєв, який відбув до Об'єднаних Арабських Еміратів, а головний тренер Анатолій Пузач:

— У плані творчості цей матч — непоказний. Можна зіграти значно краще. Бійцівські якості, самовіддача допомогли нам перемогти. А от в організації гри ми ще шкутильгаємо. Відносно «Бенфіки», то вона підтвердила, як на мене, свій високий клас.

— Як готуватиметеся до поєдинку зі «Спартою»?

— Першого грудня вилітаємо до Афін. Нас туди запросив Олег Блохін. Наступного дня зіграємо з його командою «Олімпіакос». В Греції нам обіцяли ще одну товариську зустріч. Потім повернемося до Києва, а 10 грудня вилетимо до Праги.

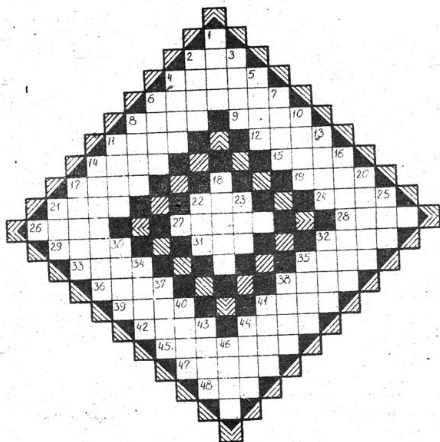
— Цікаво, а як ви і динамівці голосуватимете на референдумі?

— ЗА НЕЗАЛЕЖНУ УКРАЇНУ!

Того ж вечора відбулися інші поєдинки Кубка чемпіонів. Група «А». «Андерлехт» — «Панатінаїкос» — 0:0, «Сампдорія» — «Црвена звезда» — 2:0. Група «В». «Барселона» — «Спарта» — 3:2. У розиграші Кубка УЄФА московське «Динамо» в гостях програло бельгійському «Генту» — 0:2.

Віктор БРАНИЦЬКИЙ.
Фото Миколи КОЗЛОВСЬКОГО.

КРОСВОРД

ПО ГОРИЗОНТАЛІ: 2. Організація українського козацтва. 4. Геометричне тіло. 6. Верховний правитель України в XVII—XVIII ст. 8. Дружина лорда. 9. Настоятель чоловічого католицького монастиря. 11. Ділянки Землі, підняті високо над рівнем моря. 12. Давньогрецька срібна монета. 14. Покровителька мистецтва в давньогрецькій міфології. 15. Навчальне заняття в школі. 17. Пільга, що її надає сильніший гравець слабшому. 19. Персонаж українського вертепу. 21. Французький письменник, автор роману «Любий друг Мопассан». 22. Старовинна зброя. 24. Хлібороб у Спарті, що перебував на становищі раба. 26. Поетичний синонім марева. 27. Син брата або сестри. 28. Контора, канцелярія, служба. 29. Розділовий знак. 31. Одиниця потужності. 32. Видатний шотландський економіст. 33. Загальні збори козаків на Січі. 35. Кінофільм Олександра Довженка. 36. Український літературно-мистецький альманах, що видавався Пантелеймоном Кулішем. 38. Легендарний польський князь, засновник Кракова. 39. Офіційне дипломатичне письмо. 41. Скотар у Монголії. 42. Кінцівка у тварин і птахів. 44. Шахова фігура. 45. Видатний український поет у діаспорі. 47. Високий чоловічий голос. 48. Місце з'єднання зшитих кусків тканини.

ПО ВЕРТИКАЛІ: 1. Збірка поезій Олега Ольжича. 2. Жанр французького театру XV—XVI ст. 3. Роман Альбера Камю. 4. Легке спортивне взуття. 5. Колишній гравець київського «Динамо». 6. Дружина Зевса. 7. Бог мудрості й писемності в давньовавилонській та ассирійській міфології. 8. Кущова рослина. 10. Політична партія в Англії. 11. Глава релігійної громади сикхів. 13. Птах родини папугових. 14. Великий князь київський. 16. Притока Ворскли. 17. Заступництво, протекція впливової особи. 18. Збірка поезій Дмитра Павличка. 20. Титул спадкоємців французького престолу. 21. Грошова одиниця Албанії. 22. Зодіакальне сузір'я. 23. Свійська тварина. 25. Римський імператор з династії Флавіїв. 30. Французький композитор. 32. Староста у весільному обряді. 34. Бог Сонця в давньоєгипетській релігії. 35. Країна в Азії. 37. Найменша частинка хімічного елемента. 38. Рух у танцях. 40. Коштовний камінь. 41. Різновид бігу коня. 43. Чеський художник, автор численних рисунків на українські теми. 44. Притока Десни. 46. Позитивний електрод.

Відповіді на кросворд, опублікований 16 листопада

ПО ГОРИЗОНТАЛІ: 2. «Зиз». 5. Курилик. 8. Саки. 9. Чати. 11. Канни. 13. Шуліка. 15. Чорній. 19. «Наречений». 20. Президент. 22. «Різдво». 25. «Мальви». 27. Торки. 28. Імла. 29. Сода. 30. Галєчко. 31. Око.

ПО ВЕРТИКАЛІ: 1. Вишиваний. 3. Музика. 4. Симчич. 6. Пані. 7. Стир. 10. Буревій. 12. Міндовг. 14. Канів. 16. Олена. 17. Шаг. 18. «Юнь». 21. Гордієнко. 23. «Дума». 24. Отаман. 25. Мисько. 26. Лада.

ГОЛОС України

Газета Верховної Ради України

Головний редактор
Сергій ПРАВДЕНКО

Редколегія:

Анатолій ГОРЛОВ
перший заступник головного редактора

Олександр БІЛИК
заступник головного редактора

Олександр ЄМЕЛЬЯНОВ
член-кореспондент АН України

Володимир КРАСНОДЕМСЬКИЙ
оглядач, завідуючий відділом культури

Леонід САМОЙЛЕНКО
заступник головного редактора

Борис СИДОРЕНКО
заступник головного редактора

Анатолій СОЛОНСЬКИЙ
редактор відділу кореспондентської мережі

Віталій СУДДЯ
відповідальний секретар

НАД НОМЕРОМ ПРАЦЮВАЛИ:

Заступник головного редактора — Олександр Білик

Чергові редактори — Анатолій Краслянський, Юрій Нестеряк.

Автори макета — Анатолій Мироничев, Леонід Підлужний.

Випусковий — Леонід Клюско.

Оформлення — Володимир Кисельов.

Коректори: Валентина Лукаш, Ірина Бабич, Валентина Восколович, Галина Каблак, Ольга Малкіна, Євгенія Оратовська, Олена Чоповська.

Верстальники: Тетяна Балюк, Ольга Яценко, Алла Будникова, Марія Солодюк, Сергій Скаженюк.

Лінотипісти: Наталія Позняк, Валентина Чичирко

* * *

Комбінат друку видавництва «Радянська Україна» 252047, Київ 47, проспект Перемоги, 50.

Індекс 60955.

Тираж 158.700

Передплатна ціна на рік 19 крб. 80 коп.

Зам. 0315231.